

ANONİM ŞİRKETLERDE İNTİFA SENETLERİ İLE ANONİM ŞİRKET PAYI ÜZERİNDE TESİS EDİLEN İNTİFA HAKKINA YÖNELİK BİR MUKAYESE

A COMPARISON BETWEEN USUFRUCT CERTIFICATES IN JOINT
STOCK COMPANIES AND THE RIGHT OF USUFRUCT ON THE
SHARES OF A JOINT STOCK COMPANY

Himmet KOÇ*

Özet: Anonim şirket payları pek çok hukuki işleme konu olabildikleri gibi anonim şirket payları üzerinde intifa hakkı da tesis edilebilir. Pay üzerinde tesis edilen intifa hakkı, Türk Medeni Kanunu (TMK) kapsamında sınırlı ayni hak niteliği taşıyan bir haktır ve pay sahibi ile intifa alacaklısı arasında hüküm ve sonuç doğurur. Anonim şirket bazı kişilere birtakım özel menfaatler tanıyabilir. Bu menfaatler ise intifa senedi adı verilen ve kıymetli evrak niteliği taşıyan belgelerde tecessüm ettirilebilir. İntifa senedi türleri kurucu intifa senetleri, adi intifa senetleri ve katılma intifa senetleri olarak üç ana başlıkta incelenebilir. Türler arasındaki küçük farklılıklar bir kenara bırakılarak ifade edilecek olursa, intifa senedinin merkezde olduğu hukuki ilişki, anonim şirketle intifa senedi sahibi arasındaki sözleşmesel bir ilişki niteliğindedir. İntifa hakkı ve intifa hakkının hükümleri ile intifa senetleri ve intifa senetlerinin hükümleri arasında oldukça bariz farklılıklar vardır. Çalışmada önce intifa senetleri ve intifa hakkı arasındaki benzerliklere dikkat çekilmesi, devamında ise intifaya dayalı kavramlarla ilgili farklılıklarla ilgili bazı kanaatlerin belirtilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İntifa Hakkı, İntifa Senedi, Pay, Pay Sahipliği, Anonim Şirket

Abstract: Shares of joint stock companies may be subject to many legal transactions, and usufruct rights may be established on the shares of joint stock companies. The usufruct right established on the shares is a limited real right within the scope of the Turk-

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, drhimmetkoc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3020-0412, Makalenin Gönderim Tarihi: 30.09.2024, Kabul Tarihi: 25.02.2025

ish Civil Code and has effect and results between the shareholder and the usufruct owner. The joint stock company may grant some special benefits to some persons. These benefits may be embodied in documents called usufruct certificates, which are negotiable instruments. The types of usufruct certificates can be analysed under three main headings: founder usufruct certificates, ordinary usufruct certificates and participation usufruct certificates. Leaving aside the minor differences between the types, the legal relationship centred on usufruct certificates is a contractual relationship between the joint stock company and the usufruct certificates. There are quite obvious differences between usufruct rights and the provisions of usufruct rights and usufruct certificates and the provisions of usufruct certificates. This study first aims to draw attention to the similarities between usufruct certificates and usufruct rights, and then to express some opinions on the differences between usufruct-based concepts.

Keywords: Usufruct Right, Usufruct Certificate, Share, Share Ownership, Joint Stock Company

GİRİŞ

Anonim şirketlerde intifa senetleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 348, 502 ve 503. maddelerinde¹ düzenlenmiştir.² Bu kapsamda intifa senetleri sahibine birtakım hak ve yetkiler bahşeden, pay sahipliği hakkı vermeyen, kıymetli evrak niteliğinde belge özelliği taşımaktadırlar.³ TTK kapsamında iki farklı intifa senedi türü

¹ TTK m. 502 ve m. 503 hükümlerinin, 6762 sayılı mülga Ticaret Kanunu'nun 402 ve 403. maddelerinin tamamen olmasa da büyük ölçüde tekrarı niteliğinde oldukları belirtilmelidir.

² İntifa senedi kavramının ortaya çıkmasını sağlayan olaylar zinciri ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Ömer Teoman, Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, İstanbul, 1978, s. 18.

³ Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, C. II, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, N. 1214.; Teoman, İntifa, s. 17 vd.; Soner Altaş, "Anonim Şirketlerce Çıkarılabilecek İntifa Senedi ve Bu Senedin Sahibine Sağladığı Menfaatler", *Terazi Hukuk Dergisi*, Ankara Mart 2009, C. 4, S. 31, s. 34.; Elif Cemre Hazıroğlu, Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Ortaklıklarda Kurucu Menfaatleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2018, s. 75.; Oğuz İmregün, "Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1981, C. 45, S. 1-4, s. 477 ve 480.; Sampaz Deniz, Anonim Ortaklık Kurucu İntifa Senetlerinde Kâr Payı Hakkı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 10-11 ve 38.; Işık Özer, "Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu", *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2015, C. 1, S. 1, s. 374.; Murat Şahin, "Türk Ticaret Kanunu'nda İntifa Senetlerine İlişkin Yenilikler: Eski ve Yeni Döneme Dair Tartışmaların Değerlendirilmesi", *İzmir Barosu Dergisi* 2021, Y. 86, S. 2, s. 141-142.;

düzenlenmiştir. Fakat hukuki nitelik olarak iki intifa senedi de aynıdır. Öte yandan katılma intifa senetleri Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yayınlanan VII-128.1 sayılı Tebliğ'de (Tebliğ)⁴ düzenlenmiştir. Katılma intifa senetlerinin TTK kapsamındaki intifa senetlerinden kapsamlı bir farklılığı bulunmamaktadır.⁵

İntifa senetleri uygulamada kullanıldıkça yaygınlaşmış, hukuk düzenlemelerine konu edilmek durumunda kalınmış bir mekanizmadır.⁶ İntifa senetlerini, aralarındaki nüansları bir kenara koyarak tek bir hukuki mekanizma olarak nitelendirmek gerekmektedir. Zira her ne kadar aralarında küçük farklılıklar olsa da hukuki nitelik olarak bu senetlerin tamamı intifa senedi olarak nitelendirilmektedirler. Mukayese yapabilmek adına, intifa senetlerinin karşısına anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkını koymak gerekmektedir. İntifa senetleri tek bir başlık altında değerlendirilip intifa hakkı ile karşılaştırılırsa, her iki kurumun da birbirinden farklı nitelikte oldukları anlaşılabacaktır.⁷

Her ne kadar kanuni bir tanımlama yapılmasa da TTK'nın ilgili hükümlerinde söz konusu senetler için "*intifa senedi/intifa senetleri*"

Ünal Tekinalp, "Katılma İntifa Senetleri", *BATİDER*, C. 6, S. 2, 1971, s. 297.; Oğuz Kürşat Ünal, "Katılma İntifa Senetleri", *BATİDER* 1998, C. 19, S. 3, s. 79.; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 2438.; Erdoğan Moroğlu, "Kurucu İntifa Hakkı Sahiplerinin Kar Payı Talep Hakları ve Yargıtay Kararları", *Makaleler I*, Arıkan Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 319, s. 324.; Kırca İsmail/Şehirali Çelik Feyzan/Manavgat Çağlar, *Anonim Şirketler Hukuku C. I*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2013, s. 290.

⁴ RG: 28685, T: 22.06.2013.

⁵ Özer, s. 375. Elbette intifa senedi türleri birbirlerinden farklı niteliklere sahiptirler. Ancak katılma intifa senetlerinin borçlanma aracı niteliğinde olmaları ve bir bedel karşılığında çıkarılmaları; kurucu intifa senetlerinin kuruluşta harcanan emeğin karşılığı olarak çıkarılmaları; adi intifa senetlerinin ise TTK m. 502 hükmünde belirtilen karşılıklara dayanarak çıkarılmaları her üç intifa senedi türünün de bir bedele, emeğe, hizmete ya da alacağa karşı çıkarılıyor olmalarını gözler önüne serer. Çalışmada intifa senedi türleri arasında temelde bir farklılık bulunmadığına yönelik kullanılan ifade, her üç intifa senedi türünün de bir karşılığa dayanarak çıkarılması bakımındadır.

⁶ Teoman, *İntifa*, s. 37.; Tekinalp, s. 297.

⁷ Soner Altaş, *Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 109.; Burak Adıgüzel, *Sermaye Piyasası Hukuku*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 169.; Teoman, *İntifa*, s. 1. Kanunda intifa senedi ve intifa hakkı kavramlarının kullanımının yerindeliğine yönelik değerlendirme için bkz: Abuzer Kendigelen, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri", *BATİDER*, Ankara 2009 C. XXV, S. 2, s. 58-59.

ibareleri kullanılmıştır. Bu ibarelerde intifa kelimesinin yer alması, TMK kapsamında düzenlenen intifa hakkını akıllara getirmektedir. Acaba TTK kapsamında düzenlenen intifa senetlerinin sahibine bahsettiği haklar bakımından TMK sisteminde sınırlı aynı hak olarak düzenlenen intifa hakkının sahibine bahsettiği haklar arasında benzerlikler bulunmakta mıdır? Hemen ve doğrudan belirtmek gerekir ki, intifa senedi ile intifa hakkı kavramları birbirinden farklı kavramlardır ve birbirinden farklı hukuki amaçlara hizmet etmektedirler.⁸

Çalışmada intifa senetleri ile intifa hakkı kavramları üzerinde durulacak ve her iki kavram arasındaki benzerliklere ve farklılıklara işaret edilecektir. Bu hususta çaba sarf edilirken intifa senetlerinin sınıflandırılması hususundaki tartışmalara⁹ girilmeyecek olup, kendimizce bir sınıflandırma kabul edilecektir. Zira çalışmada odaklanılması gereken husus, intifa senetleri ile pay üzerinde tesis edilen intifa hakkı arasında bir kıyasın yapılabilmesi olarak belirlenmiştir. Meselenin daha iyi izah edilebilmesi için ise öncelikle kavramsal çerçeve çizilip, çalışmada yer alacak kavramların kısa izahları yapılmaya çalışılacaktır. Devamında ise intifa senedi ve intifa hakkı kurumları kapsamında hak sahiplerinin yetki sınırları belirlenmeye çalışılacaktır.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. KURUCU İNTİFA SENETLERİ

Kurucu intifa senetleri, anonim şirketlerde kuruculara verilebileceği yönünde düzenleme yapılmış olan bir intifa senedi türüdür.¹⁰ Diğer intifa senetlerinden ayırt edici yönü, yalnızca kurucular lehine dü-

⁸ Benzer değerlendirme için bkz: Kendigelen, İtfa, 1066.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1215.

⁹ Teoman, İntifa, s. 33-36.; Ünal, s. 84-87.

¹⁰ Abuzer Kendigelen, "Kurucu İntifa Senetlerinin İtfası" Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 1065.; Moroğlu, İntifa, s. 319.; İmregün, Kurucu, s. 480-481.; Teoman, İntifa, s. 18-19.; Gaetano Beeler, Die Wertpapiere im Schweizerischen Recht, H.R.Sauerländer Verlag, Aarau, 1937, s. 280.; Hans Trumpler, Die Bilanz der Aktiengesellschaft, Verlag für Recht und Gesellschaft, Basel, 1950, s. 225.; Nevzer Sebla Demirtaş Yavaş, Şirketler Hukuku Şerhi (Editör: Kemal Şenocak), C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023, s. 1570-1571.; Uwe Hüffer/Jens Koch, Aktiengesetz Kurz-Kommentare, Band 53, 13. Aufl., Beck Verlage, München, 2018, AktG § 26 Rn. 2.

zenlenebilecek olmasıdır.¹¹ Kurucu intifa senetlerinin sadece kuruluş esnasında ve ilk esas sözleşmede düzenlenebilmesi mümkündür. Esas sözleşmede sonradan bir değişiklik yapılarak kurucu intifa senetleri tesis edilemez.¹² Ancak kuruluş esas sözleşmesinde kurucu menfaatlerinin tanınmasından sonra, kıymetli evrak niteliğindeki intifa senetlerinin ilerleyen zamanda bastırılmasında bir beis bulunmamaktadır.¹³ Anonim şirketin kuruluşundan sonraki bir dönemde kurucu menfaatleri tanınması ve bunun esas sözleşmeye işlenmesi şeklinde bir genel kurul kararı alınırsa, pay sahiplerinin iptal davası açma haklarının¹⁴ olduğu kabul edilmelidir.¹⁵ Kurucu intifa senetleri, kuruculara anonim şirketin kuruluş aşamasında sarf ettikleri emeğin (TTK m. 348/1), girdikleri risklerin ve hatta aldıkları sorumlulukların bir karşılığı olacak şekilde,¹⁶ yeni şirketler kurulmasını teşvik etmek amacıyla bazı haklar bahşeder.¹⁷ Bu yönüyle, kurucu intifa senedi sahiplerinin birtakım menfaatler elde edebilmeleri mümkündür. Ayrıca kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı dağıtımı yapılabilmesi için birtakım ek şartlar aranmaktadır.¹⁸

¹¹ Hazıroğlu, Kurucu, s. 44.; Demirtaş Yavaş, s. 1568.

¹² Hazıroğlu, Kurucu, s. 63-64.; Altaş, İntifa, s. 35.; İmregün, Kurucu, s. 484.; Sampaz, s. 37.; Şahin, s. 107, s. 126.; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 291.

¹³ İmregün, Kurucu, s. 484.

¹⁴ Zira TTK m. 339/2-f hükmünden çıkarılan sonuca göre kuruculara yönelik düzenlenecek menfaatler ancak ilk esas sözleşmede düzenlenebilir. Bu düzenlemeye aykırı bir şekilde sonradan bir esas sözleşmeye değişikliği ile kurucu menfaatlerinin düzenlenmesi, emredici hükümlere aykırılık nedeniyle iptal davasının açılabilmesini mümkün kılar.

Emredici hükümlere aykırılık durumunda iptal davası mı yoksa butlan davası mı açılması gerektiği ise doktrinde tartışmalıdır. Çalışma konusunun dışına çıkılmak istenmediğinden, bu hususta iptal davası açılması gerektiği yönündeki görüşümüzü belirtmekle yetiniyoruz. Konuyla alakalı görüşler için bkz: İsmail Kırca, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2022, 13-15, N. 18.; Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2020, s. 153 vd.

¹⁵ Kendigelen, Tasarı, s. 60.

¹⁶ Hazıroğlu, Kurucu, s. 45.; Sampaz, s. 13.; Şahin, s. 112.

¹⁷ Teoman, İntifa, s. 331-332.; Sampaz, s. 14.

¹⁸ Söz konusu şartlar TTK m. 348/1 hükmünde düzenlenmiştir. Ancak kurucu intifa senetlerine kârdan pay verebilmek için öncelikle şirketin faaliyet döneminde kâr etmiş olması gerekmektedir. Bundan sonra ise yedek akçelerin ayrılması ve pay sahipleri için kâr payının yüzde beşlik bir kısmın ayrılmasının ardından kurucu intifa senedi sahiplerine ancak kalanın onda biri oranında bir kâr dağıtımının ya-

Kurucu intifa senedi sahiplerinin aynı zamanda pay sahibi sıfatı taşımalarının gerekip gerekmediği konusunda, kanun metninde açık bir ifade bulunmamaktadır. Bu noktada öncelikle “kurucu” kavramının ne anlam ifade ettiğini irdelemek gerekmektedir. “Kurucu” kavramının tanımı esas olarak TTK m. 337 hükmünde şu şekilde yapılmıştır:

“(1) Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler kurucudur. (2) Kurucular, birinci fıkrafta yazılı işlemi, üçüncü bir kişinin hesabına yaptıkları takdirde, bu kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılır. Söz konusu üçüncü kişi, kendisi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri süremez.”

Madde metninden hareketle çalışma konusu bakımından dikkat edilmesi gereken husus, kuruluş aşamasında şirkette pay sahibi olan kişiler kurucu olarak nitelendirilebileceklerdir.¹⁹ İkinci fıkrafta yer alan, pay sahibi olmayan kişilerin de belli şartlar altında kurucu olarak nitelendirilebilmeleri, ancak “kuruluştan doğan sorumluluk bakımından” gündeme gelecektir ki bu durum çalışma konusunun dışında kalmaktadır. Nihai olarak, anonim şirketin kuruluş aşamasında pay sahipliği ve kuruculuk sıfatının örtüşmesinin gerektiği söylenebilir. Öte yandan, anonim şirket payının devir, miras, mahkeme kararı, cebri icra yoluyla satış gibi herhangi bir nedenle üçüncü kişilere geçmesi durumunda, pay sahipliği ve kuruculuk sıfatlarının aynı kişide birleşmeyeceği söylenebilir.²⁰ Diğer bir deyişle, kuruculuk sıfatı sadece kuruluştaki yer alan kişilerde olan ve asla değişmeyen bir statü olmakla birlikte, pay sahipliği sürekli değişkenlik gösterebilen bir statüdür²¹ ve özellikle kurucu intifa senetleri açısından bu iki sıfatın örtüşmesi gerekmez. Dolayısıyla, anonim şirkette kurucu intifa senedi sahiplerinin aynı zamanda pay sahibi olmaları gerekmez.²²

pılabileceği ifade edilmiştir. Son olarak TTK m. 348/3 hükmünde ise bir şarttan ziyade kurucu intifa senedi sahiplerini koruyucu bir düzenleme getirilmiştir. Bu fıkrafta şirketin pay sahiplerine kâr dağıtım yapmaması durumunda dahi burada zikredilen şartların mevcut olması durumunda intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr payı haklarını elde edebilecekleri düzenlenmiştir.

¹⁹ Hazıroğlu, Kurucu, s. 6 ve s. 47.; İmregün, Kurucu, s. 483.; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 286.

²⁰ Kendigelen, İtfa, 1067.

²¹ Pulaşlı, Şerh, s. 1891 vd.

²² Demirtaş Yavaş, s. 1568.; Betül Aktaş Ertan, Şirketler Hukuku Şerhi (Editör: Kemal Şenocak), C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023, s. 3168.; Altaş, İntifa, s. 34.; Kendigelen, İtfa, 1067.

TTK m. 348/1, c. 3 hükmünde, yalnızca kuruculara yönelik düzenlenebilecek olan intifa senetlerine yer verilmiştir: “...dağıtılabilir kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.” Buradan da açıkça anlaşılabileceği üzere, kurucular lehine düzenlenen intifa senetleri, sahibine yalnızca belli şartlar altında kâra katılma hakkı bahşedebilecektir. Kurucular lehine düzenlenebilecek olan intifa senetleri, doktrinde ve uygulamada “müesses senetleri”, “kurucu senetleri” ya da “kurucu intifa senetleri” olarak da anılmaktadır.²³

1956 tarihli 6762 sayılı Ticaret Kanunu m. 402/2 hükmünde kurucu intifa senetlerinin ancak “ilk esas sözleşmede” öngörüldüğü hallerde çıkarılabileceği düzenleme altına alınmıştı. Ancak 6102 sayılı TTK içerisinde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Buradaki yer vermeme, kanun koyucunun meselenin düzenleme altına alınmasını gereksiz görmesi olarak değerlendirilmeli ve kurucu intifa senetlerinin yalnızca ilk esas sözleşme ile ihdas edilebileceği kabul edilmelidir.²⁴ Kurucu menfaatlerinin sadece ilk esas sözleşmede düzenlenebileceği, İsviçre Borçlar Kanunu (Obligationenrecht-OR) §657/5 düzenlemesinde açıkça ifade edilmiştir. Zira her ne kadar TTK m. 348 hükmünde kurucu intifa senetleri bakımından ilk esas sözleşmeyle mi, yoksa sonradan esas sözleşmede yapılacak bir düzenlemeyle mi düzenleneceğine ilişkin bir bilgi yer almasa da TTK m. 339/2-f hükmünde kuruculara sağlanacak menfaatlerin ilk esas sözleşmede düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Mezkûr ifadeden ise sonradan bir esas sözleşme değişikliği yapılarak kurucu menfaatlerinin ihdas edilemeyeceği sonucuna ulaşılmalıdır. TTK m. 502/1 hükmünde yer alan menfaatlerin esas sözleşmeyi değiştirerek de tanınabileceği ifadesi ise sadece adi intifa senetleri bakımından kabul edilmelidir. Zira TTK m. 502/1 hükmünün son cümlesinde TTK m. 502 düzenlemesinin kurucu intifa senetleri bakımından uygulanması değil, TTK m. 348 düzenlemesinin adi intifa senetleri bakımından uygulanması gerekliliği ifade edilmiştir.

²³ Pulaşlı, Şerh, s. 2442.; Haziroğlu, Kurucu, s. 45-46.; Altaş, İntifa, s. 35.; İmregün, Kurucu, s. 480.; Sampaz, s. 6-7.; Şahin, s. 115-dpn. 22.

²⁴ Haziroğlu, Kurucu, s. 63-64.; Altaş, İntifa, s. 35.; İmregün, Kurucu, s. 484.; Sampaz, s. 37.; Şahin, s. 107, s. 126.; Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s. 291.

Kurucu menfaatlerinin esas sözleşmede düzenlenmesi gerekliliği Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (Aktiengesetz-AktG) §26/1 hükmünde de TTK ile benzer şekilde düzenlenmiştir. TTK'dan farklı olarak AktG §26/1 düzenlemesinde, menfaat sahiplerinin de adlarıyla birlikte esas sözleşmede düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca pay sahiplerinden başka, üçüncü kişilere de benzer menfaatler tanınabileceği ifade edilmiştir.

Benzer şekilde İsviçre hukukunda da OR §626 hükmünde kurucu menfaatlerinin esas sözleşmede düzenlenmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır. TTK'ya benzer şekilde, mezkûr hükümde esas sözleşmedeki düzenlemenin içeriği ile ilgili olarak bir zorunluluk getirilmemiştir. Fakat OR §626 hükmünde, TTK m. 348/1'den farklı olarak, intifa senedi kavramına yer verilmemiş, sadece kurucu menfaatleri düzenlenmiştir.

B. ADİ İNTİFA SENETLERİ

Bir diğer intifa senedi türü adi intifa senetleridir. Bu intifa senetleri, *"olağan intifa senetleri"* olarak da adlandırılabilir. ²⁵ Adi intifa senetleri diğer özel intifa senedi türlerinden birine girmemektedirler. Kanunda ise TTK m. 502 ve m. 503 hükümlerinde düzenlenmişlerdir. Maddelerin yer aldığı ayrımın başlığı ise *"İntifa Senetleri"* olarak belirlenmiştir. Bu nedenle adi intifa senetleri, *genel intifa senetleri* olarak da ifade edilebilir. Mezkûr maddelerde, intifa senetlerinin sahibine bahşedeceği haklar ve bazı özellikleri de düzenlenmiştir. Buna göre ikinci gruptaki intifa senetleri, sahibine *"...net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma..."* haklarını bahşedebilmektedir (TTK m. 503).

İlk grupta yer alan kurucu intifa senetleri adından da anlaşılacağı üzere yalnızca kurucular lehine çıkarılabilecekken, ikinci grupta yer alan adi intifa senetleri ise *"...bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar ..."* lehine düzenlenebilecektir. ²⁶ Dolayısıyla adi intifa senetlerine sahip olabilecekler daha geniş bir grubu oluşturmaktadırlar. Bu nedenle kurucu intifa senetleri ve adi intifa senetleri ayrımı yapılmalıdır.

²⁵ Hazıroğlu, Kurucu, s. 43.

²⁶ Adi intifa senetlerinin sınıflandırılması hakkında daha detaylı bilgi için bkz: Teoman, İntifa, s. 22 vd.

Adi intifa senetleri, intifa senetleri arasında temel özellikleri içeren türdür. Bu nedenle adi intifa senetlerine yönelik getirilen hükümlerin kurucu intifa senetlerine ve katılma intifa senetlerine de kıyasen uygulanması gerekir.²⁷

İsviçre hukukunda adi intifa senetleri OR §657 hükmünde detaylı olarak düzenlenmiştir. Anılan düzenlemede intifa senedi sahiplerinin kârdan pay alma, tasfiye payı alma ve rüçhan haklarına sahip olabilecekleri ifade edilmiştir. Bu yönüyle OR §657 hükmünün, TTK m. 502 ve m. 503 hükümlerinin mehaızı olduğu da anlaşılmaktadır. Ancak TTK'nın intifa senetleri ile ilgili düzenlemeleri kapsamında OR §657 hükmüne tam anlamıyla riayet edildiği de söylenemez.²⁸

C. KATILMA İNTİFA SENETLERİ

Katılma intifa senetlerinin tanımı, Tebliğ'in 4. maddesinin (k) bendinde şu şekilde yapılmıştır: *"Katılma intifa senedi (KİS): Ortaklıklar tarafından nakit karşılığı satılmak üzere ihraç edilen, net kardan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya halka açık olmayan ortaklık tarafından yeni çıkarılacak payları alma hakkı tanıyan pay benzeri menkul kıymetleri... ifade eder."* Anılan düzenlemeden anlaşılabacağı üzere, katılma intifa senetleri de sahibine tıpkı adi intifa senetlerinin bahşettiği hakları verir. Fakat katılma intifa senetlerinin adi intifa senetlerinden farkı, bunların *"nakit karşılığı satılmak üzere"* çıkarılmasıdır. Katılma intifa senetlerinin nakit karşılığı çıkarılmasının bir sonucu olarak, genel kurulda katılma intifa senedi sahiplerinin haklarına hanel getirecek kararların alınması olasılığı azalırken, bu kişilerin anonim şirket zararına katlanmaları da gerekecektir.²⁹

Katılma intifa senetleri kıymetli evrak niteliğini haizdirler³⁰ ve katılma intifa senetlerinin toplam ihraç tutarı, anonim şirketin ödenmiş ya da çıkarılmış sermayesinin yüzde ellisini geçmemelidir (Tebliğ m.

²⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1235.; Altaş, İntifa, s. 36.

²⁸ Gerek anonim şirketler gerek limited şirketler bakımından OR §657 hükmüne uygun düzenlemeler yapıp yapılmadığı konusundaki eleştiriler için bkz: Kendigelen, Tasarı, s. 72.

²⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1224.

³⁰ Hasan Pulaşlı, Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 10.; Haziroğlu, Kurucu, s. 75.; Tekinalp, s. 297.; Altaş, Pay Defteri, s.110.; İmregün, Kurucu, s. 480.

36/3). Katılma intifa senetlerinin ihracı ve ihracıyla ilgili esaslar, hak sahiplerine bahşedilecek hakların çerçevesi ve hak sahiplerinin yükümlülükleri gibi diğer hususlar Tebliğ'in 36 vd. maddelerinde düzenlenmiştir.³¹

Katılma intifa senetleri İsviçre hukukunda oydan yoksun payların hukuki görünümü olarak düzenlenmiştir. İsviçre kanun koyucusu her ne kadar katılma intifa senetlerinin temelde oydan yoksun pay niteliğinde olduğunu ifade etmese de doktrinde bu husus vurgulanmıştır.³² Zira İsviçre hukukunda katılma intifa senetleri payın sağladığı pek çok hakkı, özellikle de oy hakkını, bünyesinde barındırmamasına rağmen önemli mali hakları malikine bahşeder. Türk hukukunda katılma intifa senetleri daha dar kapsamda düzenlenmiştir.

6762 sayılı Ticaret Kanunu m. 402/3 hükmünde bütün intifa senedi sahiplerini kapsayacak şekilde bir intifa senedi sahipleri kurulunun teşekkülü düzenlenmişti. Böyle bir kurul OR §657/4 hükmünde İsviçre hukukunda da öngörülmektedir. Ancak 6102 sayılı TTK'da benzer bir mekanizmaya yer verilmemiştir. Yeni kanunda mezkûr kurula yer verilmemesine rağmen kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki bir tarih olan 2013 yılında Tebliğ'de m. 39/2 hükmünde katılma intifa senedi sahiplerince oluşturulacak bir özel kurul düzenlenmiştir. İlgili düzenleme şu şekildedir: "*Ortaklığın esas sözleşmesinde öngörülmesi kaydıyla, KİS sahipleri özel bir kurul oluştururlar...*" Burada sorun, kanunda öngörülme-yen özel bir kurulun Tebliğ'deki haliyle uygulanıp uygulanmayacağı ve uygulanmasının getirebileceği sorunlardır. Fakat mesele çalışma konusunun kapsamında yer almadığı için bu konuda yorum yapmaktan imtina etmekteyiz.³³

³¹ Katılma intifa senetleri İsviçre hukukunda OR § 656a vd. hükümlerinde, nominal değer taşıyan ve bir bedel karşılığı çıkarılabilen menkul kıymet olarak düzenlenmiştir. Hem Türk hukukunda hem İsviçre hukukunda katılma intifa senetleri gerek halka açık anonim şirketler bünyesinde gerek halka açık olmayan anonim şirketler bünyesinde çıkarılabilmektedirler. Öte yandan Türk hukukunda intifa senetlerinin nominal değer taşımayacağı kanunda açıkça ifade edilmese de doktrinde kabul görmektedir (Bkz: Aktaş Ertan, s. 3164.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1225.).

³² Peter Forstmoser/Arthur Meier-Hayoz/Peter Nobel, Schweizerisches Aktienrecht, Stämpfli Verlag, Bern, 1996, s. 610, § 46, N 9.

³³ Katılma intifa senedi sahipleri kurulu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Özer, s. 380 vd.

D. İNTİFA SENETLERİ KAVRAMI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Her ne kadar üç intifa senedi türünün malikleri farklı nitelikleri haiz kişiler olabilecekse de, kanun koyucu bunlar arasında hukuki nitelik bakımından bir fark gözetmemiştir. Buradan hareketle kurucular lehine getirilen kurucu intifa senetleri, adi intifa senetleri ve katılma intifa senetleri bakımından bir ayırım yapılmayacak olup, çalışmada her üç türü de kapsayacak şekilde “intifa senetleri” ibaresi kullanılacaktır. Fakat bazı durumlarda intifa senetleri bakımından ayırma gidilmek durumunda kalınacaktır. Bu durumlarda ise hangi intifa senedi türünden bahsedildiği özellikle vurgulanacaktır. En çok kullanılacak vurgulama ise kurucu intifa senetleri ile adi ve katılma intifa senetleri ayrımı bakımından yapılacaktır. Gerektiği yerlerde kurucu intifa senetleri ile ilgili açıklamaların karşısında hem adi intifa senetlerini hem de katılma intifa senetlerini karşılayacak şekilde “diğer intifa senetleri” ibaresi kullanılacaktır. Bu kullanım, kavram karmaşasını en aza indirebilmek amacıyla yapılacaktır.

Öte yandan uygulamada farklı kişiler lehine düzenlenebilen intifa senetleri de bulunduğu gibi,³⁴ farklı yazarlar tarafından farklı gruplandırılmalara tabi tutularak incelenen intifa senetleri de bulunmaktadır.³⁵ Çalışmada intifa senetleri bakımından yapılan ayrımlar ve intifa senetlerinin maliki olacak kişiler önemli addedilmediğinden, intifa senetleri tek bir başlık altında değerlendirilecektir. Diğer bir deyişle, çalışmada intifa senetlerinin intifa hakkından farklı yönleri izah edilirken intifa senetleri bakımından bir ayırım gözetilmeyecektir.

E. ANONİM ŞİRKET PAYI ÜZERİNDEKİ İNTİFA HAKKI

Çalışmanın konusunu oluşturan bir diğer hukuki müessese olan intifa hakkı, TMK m. 794 vd. hükümlerinde sahibine birtakım hak ve yetkiler bahşeden bir sınırlı ayni hak olarak düzenlenmiştir.³⁶ İntifa

³⁴ Detaylı bilgi için bkz: Teoman, İntifa, s. 18-33.

³⁵ Detaylı bilgi için bkz: Teoman, İntifa, s. 33-36.; Ünal, s. 84-87.

³⁶ İntifa hakkına ilişkin tanımlamalar ve kapsamlı izahatlar için Bkz: Gökçe Canarslan, İntifa Hakkının Sona Ermesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s. 15 vd.; Burak Özen, Türk Medeni Hukuku'nda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 19 vd.; Abuzer Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayınları, İstanbul, 1994, s. 21 vd.; Arzu Oğuz, “Pay Senetleri Üzerinde İntifa

hakkı kapsamında hakkın sahibine bahşedilen yetkiler ise kanunda “tam yararlanma” olarak ifade edilmiştir (TMK m. 794/2). Tam yararlanma yetkisi kapsamında intifa hakkı sahibinin kullanma, yararlanma ve yönetme yetkileri bulunmaktadır (TMK m. 803/1). Bunun karşısında malikte (anonim şirketler bakımından pay sahibinde) ise intifa konusunun (anonim şirket payının) kuru mülkiyeti ve tasarrufta bulunma yetkisi kalmaktadır.³⁷

İntifa haklarının taşınır ve taşınmaz eşyaların yanı sıra birtakım haklar üzerinde de tesis edilebileceği TMK m. 794/1 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Bunun bir neticesi olarak intifa hakkı, bir hak niteliğinde olan anonim şirket payı üzerinde de tesis edilebilecektir. Burada haklar üzerinde kurulan intifa hakkının sınırlı ayni hak teşkil edip etmeyeceği noktasında bir görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bazı yazarlar cismani nitelik taşımamalarından dolayı haklar üzerinde tesis edilen intifa hakkının sınırlı ayni hak niteliği taşımayacaklarını ifade etmişlerdir.³⁸ Fakat aksi görüşteki yazarlar ise görüşlerini kanun koyucunun

Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 1991, C. 1, s. 23.; Selim Köprülü/Bülent Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 2. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982-1983, s. 95 vd.; Ayşe Nur Berzek, “Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Erzincan 2002 C. VI, S. 1-4, s. 223.; Özlem Ata, “Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı Kurulmasının ve İntifa Hakkı Sahibinin Genel Kurul Toplantısına Katılmasının TTK m. 432/2 Hükmüyle Birlikte Değerlendirilmesi”, *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, İstanbul 2020, Cilt: 9, Sayı: 16, s. 1187.; Kemal Tahir Gürsoy/Fikret Eren/Erol Cansel, *Türk Eşya Hukuku*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 814 vd.; Carl Albert Wieland, *Kanuni Medenide Ayni Haklar* (Çeviren: İsmail Hakkı Karafakih), C. II, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1949, s. 425.; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 591 vd.; Turhan Esener/Kudret Güven, *Eşya Hukuku*, 8. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 454 vd.; Şeref Ertaş, *Eşya Hukuku*, 13. Baskı, Barış Yayınları, İzmir, 2017, s. 505 vd.; Mehmet Ayan, *Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar*, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.78 vd.; M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, 23. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 947 vd.

³⁷ Canarslan, s. 21.; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 816.; Ferit Hakkı Saymen/Halid Kemal Elbir, *Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar)*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1954, s. 475.; Esener/Güven, s. 454.; Ayan, s. 79.; Özen, s. 100.; Oğuz, s. 23.; Berzek, s. 223.; Wieland (Karafakih), s. 425.; Sirmen, s. 591.; Köprülü/Kaneti, s. 95.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 976.

³⁸ Wieland (Karafakih), s. 476.; Köprülü/Kaneti, s. 105.; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 836-837.; Kendigelen, İntifa, s. 13.; Ayan, s. 86.

neyin sınırlı ayni hak teşkil edip etmeyeceğini belirleme yetkisinin bulunmasına dayandırarak haklar üzerindeki intifa hakkının da hukuki nitelik olarak sınırlı ayni hak olduğunu ifade etmişlerdir.³⁹ Kanaatimizce ikinci görüş daha isabetlidir. Zira haklar üzerinde intifa hakkını kurulabileceği, TMK sisteminde “*Sınırlı Ayni Haklar*” kısmında (TMK m. 794/1) ifade edilmiştir. Kanun koyucu, haklar üzerinde tesis edilen intifa hakkının da hukuki niteliğinin de tıpkı taşınır ve taşınmaz eşyalar gibi sınırlı ayni hak teşkil edeceğini belirlemiştir. Bu nedenle, anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkının hukuki niteliğini de sınırlı ayni hak olarak kabul etmek gerekmektedir.

Kullanılan terimlerin aynı olması, genel tanımların benzerlik arz etmesi, anonim şirketler hukukunda her iki kurumun da varlığının mümkün olabilmesi gibi nedenlerle ilk bakışta intifa senetlerinin ve intifa hakkının aynı/benzer kurumlar olduğu yönünde bir düşünce meydana gelebilir. Her iki kurumun benzerlikleri olmakla birlikte, temelde aralarında pek çok farklılık bulunmaktadır.⁴⁰

Çalışmada her iki kurum arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu yapılırken intifa senetleri ve intifa hakkına yönelik daha fazla detaylı izahat yapılmayacaktır; yalnızca gerektiğinde konunun daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olabilecek hususlara değinilecektir.

II. İNTİFA SENETLERİ VE İNTİFA HAKKI ARASINDAKİ BENZERLİKLER

A. GENEL OLARAK

İntifa senedi sahiplerinin birtakım hakları bulunmaktadır. Bu kapsamda kurucu intifa senedi sahipleri bakımından kâra katılma, katılma ve adi intifa senedi sahiplerinin ise belirli şartlar altında kâr payına

³⁹ Kurt Linsert, Pfandrecht und Niessbrauch an Aktien, Diss., Zürich, 1926, s. 5-6.; Karl Oftinger/Rolf Bär, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, Schulthess Verlag, Zurich, 1981, Art. 899, N. 5.; Dieter Zobl, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Sachenrecht, 2. Abteilung, Die beschränkten dinglichen Rechte, 5. Teilband: Das Fahrnispfand, Bern, 1996, Art. 899, N. 4.

⁴⁰ Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Adigüzel, s. 169.

veya tasfiye artığına katılma ya da yeni çıkarılacak payları alma hakları bulunabilmektedir (TTK m. 503). Ayrıca intifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemeyeceği de TTK m. 503 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Öte yandan, intifa senedi sahiplerinin yönetime katılma haklarının bulunmadığı, fakat esas sözleşmede düzenlenmesi şartıyla genel kurula katılma ve soru sorma haklarının kendilerine bahsedilebileceği de doktrinde savunulmuştur.⁴¹

Öte yandan anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı sahiplerinin de anonim şirkette pay sahibinin yerine geçmeleri ya da anonim şirketin yönetiminde söz sahibi olmaları gibi bir durum söz konusu olamaz. Zira intifa hakkının sınırları ve intifa hakkı sahibinin yetkileri TMK sisteminde detaylı olarak düzenlenmiştir. Diğer bir deyişle intifa hakkı kapsamında, TMK sisteminde düzenlenmeyen hak ve yetkilerin intifa hakkı sahibine tanınması gibi bir durum söz konusu olamaz. İntifa hakkı sahipleri özellikle oy hakkının kendilerinde olması durumunda (TTK m. 432/2) genel kurula katılma, müzakerelere katılma ve konuşma haklarından yararlanabilmelidirler.⁴² Anonim şirket genel kurullarında kullanılabilecek olan bu haklar bakımından da intifa senetleri ile intifa hakkı arasında benzerlik bulunduğu söylenebilir.

B. ŞİRKETİN FESHİNİ İSTEME VE SORUMLULUK DAVASI AÇMA HAKLARI BAKIMINDAN BENZERLİKLER

Anonim şirketlerde mahkemeden şirketin feshini isteme hakkı TTK m. 530/1 hükmünde pay sahibi ve Ticaret Bakanlığı'nın yanı sıra şirket alacaklılarına da tanınmış bir haktır. Benzer şekilde, anonim şirket yöneticilerinin ve denetçilerinin sorumluluklarına gidilebilmesi bakımından, TTK m. 553/1 ve TTK m. 554 hükümlerinden hareketle, şirket tüzel kişiliği ve pay sahiplerinin yanı sıra şirket alacaklıları da yetkilendirilmişlerdir. Hem intifa senedi sahiplerinin hem de intifa hakkı sahiplerinin anonim şirket karşısında alacaklı konumunda oldukları da bir gerçektir.

İntifa senedi, sahibine şirketten birtakım menfaatler elde etme yetkileri bahşeden kıymetli evraktır. Bu menfaatler içerisinde kurucu inti-

⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1215.

⁴² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 954.

fa senedi sahipleri için kâra katılma; adi intifa senedi ve katılma intifa senedi sahipleri için ise kâr payı, tasfiye payı ve rüçhan haklarından biri veya birkaçı yer alabilir. Bu haklardan en az bir tanesi intifa senedi sahibine bahşedilmelidir. Eğer bu üç haktan en az bir tanesi intifa senedi sahibine tanınmazsa ortada bir intifa senedi de bulunmaz. Söz konusu haklardan hangisi veya hangileri tanınırsa tanınsın intifa senedi sahibi anonim şirketin alacaklısı konumundadır.⁴³ Bu bakış açısı Alman hukukunda da kabul edilmektedir.⁴⁴ Ancak İsviçre hukukunda intifa senedi sahiplerinin bir alacak hakkından ziyade katılma hakkına sahip oldukları, bu hakka dayanarak faiz isteme yetkilerinin bulunmadığı görüşü benimsenmiştir.⁴⁵

TTK m. 502/1 hükmünde adi intifa senetlerinin alacaklılar lehine de çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Bu durumda ise zaten şirketten alacaklı olan kişiler alacaklılık sıfatına ek olarak intifa senedi sahibi niteliği de kazanacaklardır. Dolayısıyla alacaklılar lehine düzenlenen adi intifa senetleri bakımından, hak sahiplerinin şirketten talep edebilecekleri pay sahipliği haklarını ayrıca irdelemeye gerek dahi yoktur.

Anonim şirket payı üzerinde intifa hakkının tesis edilmesi durumunda ise intifa hakkı sahibi kâr payı alma, şirket tesislerinden yararlanma ve hazırlık devresi faizi alma gibi haklardan birine veya birkaçına sahip olabilir. Söz konusu haklar, intifa hakkı sahibinin şirkete karşı ileri sürebileceği mali nitelikteki haklarıdır. Bunlara ek olarak genel kurula katılma, konuşma, oy hakkı, iptal davası açabilme gibi haklar da intifa hakkı sahibine ait olabilir. İntifa hakkı sahibinin hangi hakları ileri sürebileceği, intifa ilişkisi çerçevesinde serbestçe belirlenir (TMK m. 794/2). Örneğin kâr payı talep hakkı pay sahibinde bırakılırken oy hakkı intifa hakkı sahibine ait olabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, hangi haklar gündeme gelirse gelsin intifa hakkı sahibinin bu hakları şirkete karşı kendi adına ileri süreceğidir. Diğer bir deyişle,

⁴³ İmregün, Kurucu, s. 478.; Demirtaş Yavaş, s. 1572-1573.; Genel kurulda kâr dağıtım kararının alındığı andan itibaren alacaklı sıfatının doğacağı yönünde bkz: Kendigelen, Tasarı, s. 64 ve anonim şirketin temerrüde düşeceği anın tespiti ile ilgili bkz: Kendigelen, Tasarı, s. 65-66. Kâr payının ve tasfiye payının intifa hakkı sahibi bakımından bağımsız bir alacak haline dönüşeceği yönünde bkz: Akın/Yılmaz, s. 3807 ve s. 3813.

⁴⁴ Uwe/Hüffer, AktG § 26 Rn. 2.

⁴⁵ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 621 § 47, N 5.

intifa hakkı sahibi kendi uhdesindeki haklara pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla değil, kendi başına hak sahibi olarak sahiptir. Bunun bir neticesi olarak da intifa hakkı sahibi, anonim şirket karşısında alacak hakkına sahiptir.

Anonim şirket karşısında birtakım alacak haklarına ve bunun sonucunda alacaklı sıfatına sahip olan intifa senedi sahiplerinin ve intifa hakkı sahiplerinin TTK m. 530 hükmündeki diğer şartların varlığında şirketin feshini mahkemeden isteme ve TTK m. 553-554 hükümlerindeki şartların varlığında yöneticilerin ve denetçilerin sorumluluklarına gidilmesini talep etme haklarının mevcut olduğu çıkarımı yapılmalıdır. Bu haklar bakımından her iki grup da birbirine benzerlik göstermektedir.⁴⁶

Burada bahsedilen hak sahiplerinin şirketin feshini isteme ve sorumluluk davası açabilme haklarını haiz olmaları doğrudan ve ilk elden değil, ancak bu kişilerin hukuki anlamda alacaklı sıfatını taşımaları durumunda söz konusu olur. Şöyle ki, intifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri her ne kadar şirketten kâr payı talep edebilir konumda olsalar bile şirketin kâr etmesi veya kâr etse bile bunun dağıtılması birtakım ön şartlara bağlıdır. Bu aşamada söz konusu hak sahipleri ne şirketin feshini isteyebilirler ne de sorumluluk davası açabilirler. İntifa senedi sahiplerinin ve intifa hakkı sahiplerinin şirketin feshini isteme ve sorumluluk davası açabilme hakları, ancak bu kişilerin haklarının bir “alacak hakkı” niteliğine dönüştüğü anda mevcut olabilir.⁴⁷

III. İNTİFA SENETLERİ VE İNTİFA HAKKI ARASINDA HUKUKİ İLİŞKİNİN TARAFLARI BAKIMINDAN FARKLILIKLAR

İntifa senedinden kaynaklanan hukuki ilişki, anonim şirket tüzel kişiliği ile intifa senedi sahibi/sahipleri arasında tesis edilir.⁴⁸ İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları bahsedilemeyeceği TTK m.

⁴⁶ Aynı yönde Altaş, İntifa, s. 34.

⁴⁷ Aksi yönde görüşe sahip olan Haziroğlu, ilgili hakları kullanabilecek kişilerin yanında sayıldığı ve bu saymanın genişletilmemesi gerektiği gerekçesiyle, alacaklı sıfatının kesinleşmesi durumunda dahi intifa senedi sahiplerinin şirketin feshini isteme ve sorumluluk davası açma haklarından faydalanamayacaklarını ifade etmiştir (Haziroğlu, Kurucu, s. 189 vd.).

⁴⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1217.

503 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Buradan hareketle, intifa senedi sahiplerinin sadece intifa senedi sahibi olmaları nedeniyle anonim şirketlerde pay sahibi olamayacakları söylenmelidir. Tabiidir ki intifa senedi sahipleri aynı zamanda anonim şirkette paya/paylara malik olmaları gerekçesiyle pay sahibi vasfını haiz olabilirler. Fakat anonim şirket payına malik olmakla intifa senedine malik olmak farklı statüleri beraberinde getirmektedir. Nitekim bu husus bir Yargıtay kararında da ifade edilmiştir.⁴⁹ İntifa senedi sahibinin, intifa senedine malik olması dolayısıyla anonim şirket karşısında üçüncü kişi konumunda olması hukuki ilişkinin ruhuna uygundur.⁵⁰

Bir intifa senedinin var olabilmesi için öncelikle hukuki ilişkinin tarafı olarak bir anonim şirketin bulunması gerekmektedir. Karşı tarafta ise kurucu intifa senetleri bakımından kurucular, kurucu intifa senedi dışındaki diğer intifa senetleri bakımından ise kurucu olması gerekmeyen kişilerin bulunması gerekli ve yeterlidir. Burada dikkat edilmesi gereken ister kurucu olsun ister olmasın, intifa senetleri bakımından hak sahibi niteliğinde olan kişi ya da kişilerin şirkete karşı üçüncü kişi niteliğinde olmalarıdır. Zira intifa senetlerinin ortaklık hakkı bahşetmeyeceği TTK m. 503 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Dolayısı ile intifa senedi sahiplerinin şirketin ortağı olabilmek için ayrıca pay edinmiş olmaları gerekmektedir. Bu durumda intifa senedi merkezli girilen ilişki bakımından intifa senedi sahiplerinin anonim şirkete karşı üçüncü kişi konumunda oldukları söylenebilir.⁵¹

Anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkında ise hakkı bahşeden tarafta anonim şirket değil, anonim şirket pay sahibi bulunmaktadır. Hakkın merkezinde anonim şirketin herhangi bir malvarlığı değeri değil, pay sahibinin şahsi olarak malik olduğu anonim şirket payı bulunmaktadır. Her bir pay sahibi, bağlam hükümleri bakımından bazı istisnaları bulunsa bile, payı üzerinde serbestçe tasarruf ede-

⁴⁹ 11. HD, T. 05.06.2016, E. 2015/14641, K. 2016/6636 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-14641-k-2016-6636-t-15-6-2016> Erişim Tarihi: 30.08.2024); Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1217.

⁵⁰ Altaş, İntifa, s. 34.; İmregün, Kurucu, s. 478.; Şahin, s. 112.

⁵¹ Anonim şirket ile intifa senedi sahipleri arasındaki ilişkinin detayları, anonim şirketin intifa senedi sahiplerinin lehlerine ya da aleyhlerine kararlar alıp alamayacağı gibi hususlar çalışma konusunun dışında yer aldığından, bu hususlara değinilmemiştir.

bilir. Dolayısı ile her bir pay sahibi kendi payı/payları üzerinde intifa hakkı da tesis edebilir. İntifa hakkı sahibi ise anonim şirket bakımından yine üçüncü kişi konumunda bulunan herhangi bir kişi olabilir.

İntifa senetlerinde hukuki ilişki, anonim şirket tüzel kişiliği ile intifa senedi sahibi arasında tesis edilmektedir.⁵² Buradaki temel ilişki, borçlar hukuku kapsamında nispi bir hak meydana getirir.⁵³ Nispi bir ilişki olmasının bir sonucu olarak anonim şirket, tek taraflı alacağı bir kararlar intifa senedi sahiplerinin haklarını ortadan kaldıramaz, sınırlandıramaz.⁵⁴ Fakat anonim şirketin tek taraflı bir kararla intifa senedi ilişkisini sonlandırabileceğine yönelik bir yetki, esas sözleşmede yer alabilir veya intifa senedi sahibi ile anonim şirket arasındaki sözleşme ile tanınabilir.⁵⁵ Anonim şirket payı üzerinde bir intifa hakkının tesis edildiği durumda ise intifa hakkı sahibi, intifa hakkının tesisi bakımından pay sahibiyle sözleşmesel ilişki kapsamında hareket eder. Fakat intifa hakkı bir sınırlı aynı hak niteliği taşıdığından, intifa hakkı sahibi dışarıdan gelebilecek herhangi bir müdahale durumunda intifa hakkından kaynaklanan haklarını herkese karşı ileri sürebilecektir. Öte yandan, intifa hakkı sahibi, intifa hakkı kapsamında yer alan bazı pay sahipliği haklarını şirkete karşı ileri sürebilir ve bu hakları kullanabilir.

IV. İNTİFA SENETLERİ VE İNTİFA HAKKI ARASINDA HAKKIN HUKUKİ NİTELİĞİ BAKIMINDAN FARKLILIKLAR

İntifa senetleri, adından da anlaşılacağı üzere, bir senet niteliği taşımaktadırlar.⁵⁶ Bu senedin kıymetli evrak niteliği taşıyıp taşımayacağı

⁵² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1216.; Demirtaş Yavaş, s. 1572.

⁵³ Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Altaş, Pay Defteri, s. 111.; Sampaz, s. 51.; Özer, s. 380.; İmregün, Kurucu, s. 486.; Demirtaş Yavaş, s. 1572.; Aktaş Ertan, s. 3167.; Teoman, İntifa, s. 1.; Ünal, s. 79.; Adıgüzel, s. 169.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 59.; Gerald Spindler/Eberhard Stolz, Kommentar zum Aktiengesetz: AktG – Gesamtwerk, 5. Auflage, Beck Verlag, 2022, AktG § 26 Rn. 6.

⁵⁴ Moroğlu, İntifa, s. 323.; Kendigelen, İntifa, 1068.; Altaş, İntifa, s. 34.; Altaş, Pay Defteri, s. 111.; İmregün, Kurucu, s. 486.; Özer, s. 379-380.; Sampaz, s. 58.; Şahin, s. 126.; Elif Cemre Hazıroğlu, “Yapısal Değişiklikler ve Kurucu Menfaatleri”, *BATİDER*, Ankara 2016, C. XXXII, S. 4, s. 178.

⁵⁵ Moroğlu, İntifa, s. 323.

⁵⁶ İntifa senedinden kaynaklanan hakların senetten önce varlık kazandığı, senedin sadece açıklayıcı bir etkiye sahip olduğu da bu noktada belirtilmelidir (Ayrıca

ise doktrinde tartışılmıştır. Varılan sonuçta hakim görüş, intifa senetlerinin kıymetli evrak niteliği taşıyacağı noktasında toplanmıştır.⁵⁷ Süreç içerisinde TTK m. 502/2 hükmünde intifa senetlerinin hamiline ya da emre yazılı olarak düzenlenebilecekleri ifade edilmiş ve intifa senetlerinin kıymetli evrak niteliğini haiz olacakları kanuni düzenlemeye alınmıştır. Nitekim bu düzenleme kurucu intifa senetleri bakımından da geçerlidir.⁵⁸ İntifa senedinde düzenlenen hak senet düzenlenmeden önce vardır ve senedin düzenlenmesi açıklayıcı niteliktedir.⁵⁹

Anonim şirket ile intifa senedi sahipleri arasında pay sahipliği ilişkisinin meydana gelmeyeceği TTK m. 503 hükmünden çıkarılabilmektedir. İMREGÜN'ün belirttiği üzere; İntifa senetlerinden kaynaklanan hak "...ortaklık dolayısıyla" değil, "ortaklığa karşı" haklardır."⁶⁰ İntifa senetleri anonim şirketle üçüncü kişiler arasında akdedilecek bir sözleşme sonucunda tesis edilir. Bu nedenle intifa senetlerinin nispi nitelik taşıyan bir borçlar hukuku müessesesi olduğu söylenebilir.⁶¹ Diğer bir deyişle, anonim şirket ile intifa senedi sahibi arasında sözleşmesel bir

bkz: Kendigelen, İtfa, 1067.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1216.; Demirtaş Yavaş, s. 1570-1571.; Aktaş Ertan, s. 3166.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 76.; Şahin, s. 111 ve s. 141.; Tekinalp, s. 310.; Altaş, Pay Defteri, s. 110.).

⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1216.; Demirtaş Yavaş, s. 1571.; Aktaş Ertan, s. 3163.; Sampaz, s. 51.; İmregün, Kurucu, s. 477.; Özer, s. 374.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 75.; Altaş, İntifa, s. 34.; Altaş, Pay Defteri, s. 110.; Tekinalp, s. 297.; Moroğlu, İntifa, s. 324.; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 290.

⁵⁸ Demirtaş Yavaş, s. 1571.; Moroğlu, İntifa, s. 324.

⁵⁹ Kendigelen, İtfa, 1067.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1216.; Demirtaş Yavaş, s. 1570.; Aktaş Ertan, s. 3167.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 76.; Şahin, s. 111 ve s. 141.; Tekinalp, s. 310.; Ünal, s. 80-81.; Altaş, Pay Defteri, s. 110.

⁶⁰ İmregün, Kurucu, s. 486.

⁶¹ Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Altaş, Pay Defteri, s. 111.; Sampaz, s. 51.; Özer, s. 380.; İmregün, Kurucu, s. 486.; Demirtaş Yavaş, s. 1572.; Aktaş Ertan, s. 3167.; Teoman, İntifa, s. 1.; Ünal, s. 79.; Adıgüzel, s. 169.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 59.; Hazıroğlu, Yapisal, s. 183.; Spindler/Stilz, AktG § 26 Rn. 6.

6762 sayılı Ticaret Kanunu döneminde, intifa senedi sahiplerinden oluşan kendine özgü yapısı olan bir heyetin teşekkül etmesinden hareketle bu sözleşmenin bir adi ortaklık teşkil ettiği yönündeki görüş ağır basmaktayken, günümüzde bu görüş terk edilmiş ve sözleşmenin sui generis bir sözleşme niteliği taşıdığı savunulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1218.

ilişki meydana gelmektedir.⁶² İntifa senedi ilişkisinin tesisi aşamasında borçlar hukuku kurallarının eksiksiz bir şekilde uygulanması gerekmektedir. İntifa senedinin detayları esas sözleşmede belirleneceği için,⁶³ hakkın tesis edilmesinden sonra intifa senedi sahibinin hakları *esas sözleşmesel bir hak* olarak nitelendirilebilir.⁶⁴

Öte yandan intifa hakkı, TMK kapsamında düzenlenme yeri göz önüne alındığında, bir sınırlı ayni hak niteliği taşımaktadır. Anonim şirket pay sahibi ile intifa hakkı sahibi arasındaki hukuki ilişkinin tesisinde de borçlar hukuku kurallarının eksiksiz bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Her ne kadar haklar üzerinde kurulan intifa hakkının hukuki nitelik olarak bir sınırlı ayni hak teşkil edip etmediği doktrinde tartışmalı olsa da⁶⁵ kanaatimizce anonim şirket payı üzerinde tesis edilecek olan intifa hakkının da bir sınırlı ayni hak niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.⁶⁶ Zira kanun koyucunun bir hukuki kuruma nitelik verme noktasında takdir yetkisi olduğu kabul edilmelidir.⁶⁷

Doktrinde AKTAŞ ERTAN tarafından intifa senedi çerçevesinde alacaklıya bahsedilen haklarla ilgili olarak “*TTK kapsamında intifa hakları...*” ibaresi kullanılmıştır.⁶⁸ Aynı yazar daha ileride intifa senedi kapsamındaki hakların genişletilip genişletilemeyeceği ile ilgili tartışma yaparken “... *taraflar arasındaki özel sözleşme ile farklı konularda intifa hakkı tanınabilir.*” ifadelerini kullanarak bu hakların intifa hakkı niteliğinde olduğu görüşünü perçinlemiş, örnek olarak da anonim şirketin tesislerinden yararlanma hakkının özel sözleşme ile üçüncü kişilere

⁶² Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 290.; Moroğlu, İntifa, s. 322.; Kendigelen, İntifa, 1067.; Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Altaş, Pay Defteri, s. 111.; Sampaz, s. 51.; Özer, s. 380.; İmregün, Kurucu, s. 486.; Demirtaş Yavaş, s. 1572.; Aktaş Ertan, s. 3167.; Teoman, İntifa, s. 1.; Ünal, s. 79.; Adıgüzel, s. 169.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 59.; Hazıroğlu, Yapısal, s. 183.; Spindler/Stilz, AktG § 26 Rn. 6.

⁶³ Aktaş Ertan, s. 3166.; Altaş, İntifa, s. 34.

⁶⁴ Pulaşlı, Şerh, s. 2439.

⁶⁵ Eleştiriler için bkz: Wieland (Karafakih), s. 476.; Köprülü/Kaneti, s. 105.; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 836-837.; Kendigelen, İntifa, s. 13.; Ayan, Sınırlı Ayni Haklar, s. 86.

⁶⁶ Aynı yönde görüş için bkz: Linsert, s. 5-6.

⁶⁷ Ata, s. 1190.; Kendigelen, İntifa, s. 106.; Wieland (Karafakih), s. 426 ve s. 477.; Özen, s. 100.; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 815.; Köprülü/Laneti, s. 97.; Esener/Güven, s. 457.; Sirmen, s. 592.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 25-29.

⁶⁸ Aktaş Ertan, s. 3163.

bahşedilmesi durumunu bir intifa hakkı olarak nitelemiştir.⁶⁹ Ayrıca yazar farklı yerlerde intifa senedi sahipleri ile anonim şirket arasında sözleşmesel ilişki olduğunu da vurgulamıştır.⁷⁰ Benzer şekilde ALTAŞ da intifa senetleri ile ilgili tanımını yaparken kullandığı “*Şirketler (Ortaklıklar) Hukuku anlamında, intifa hakkı...*” nitelemesinden ve muhtelif yerlerde intifa senedinden kaynaklanan hakkı işaret etmek için intifa hakkı kavramının kullanılmasından, yazarın intifa senedine bir intifa hakkı niteliği yüklediği anlaşılmaktadır.⁷¹ Öte yandan ÜNAL da katılma intifa senetleri ile ilgili yaptığı çalışmasında “*Ortaklıkça tanınan intifa haklarının senede bağlanması şart değildir.*” ifadelerini kullanarak, anonim şirket tarafından intifa hakkının tanındığı çıkarımında bulunmuştur.⁷² Son olarak ise ŞAHİN eserinde intifa senetlerinin tanımını yaparken “*...intifa hakkını temsilen çıkarılan senetlerdir.*” ibaresini kullanmıştır. Bu kullanım da intifa senetleri ile tanınan hakların TMK’da düzenlenen ve sınırlı aynı hak niteliğinde intifa hakkı niteliğinde olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Çalışmanın devamında benzer tutum devam ettirilerek intifa hakkının temsil ettiği hakların intifa hakkı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Ancak daha sonra bu intifa hakkının TMK’da düzenlenen intifa hakkı olmadığı ifade edilmiştir.⁷³

İntifa senedi sahiplerine bahşedilen hakların hukuki niteliğini intifa hakkı olarak gören yaklaşımın doğru olmadığı kanaatindeyiz. Zira anonim şirketlerde intifa senedi ilişkisinin tesis edilmesi ile alacaklıya bahşedilen hakların hiçbir surette sınırlı aynı hak niteliği taşıyan intifa hakkı olmadığı görüşündeyiz.⁷⁴ Şirket tesislerinden yararlanma konusunda (diğer intifa senedi sahipleri bakımından) bahşedilen hakların teknik anlamda bir intifa hakkı olabilmesi mümkündür. TMK buna engel değildir. Zira şirket kendi mülkiyetinde olan bir malvarlığı değerinden (şirket tesislerinden) yararlanma konusunda üçüncü kişilere intifa hakkı tanıyabilir. Ancak intifa senedi sahibi ile anonim şirket arasında herhangi bir intifa hakkı ilişkisi değil, sözleşmesel bir ilişki/

⁶⁹ İmregün, Kurucu, s. 486.; Aktaş Ertan, s. 3164.; Şahin, s. 113.

⁷⁰ Aktaş Ertan, s. 3167 ve s. 3181.

⁷¹ Bkz: Altaş, İntifa, s. 33, s. 34-dpn. 3.

⁷² Ünal, s. 80.

⁷³ Bkz: Şahin, s. 106, s. 107, s. 111.

⁷⁴ Aynı yönde görüş için bkz: Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1238 vd.

nispi bir ilişki meydana gelmektedir.⁷⁵ İfadenin doğruluğunun kabulü halinde intifa senedi sahibinin bir sınırlı ayni hakka sahip olduğu sonucuna çıkacaktır; ki bu durumda intifa senedi sahibinin dışarıdan her türlü müdahaleye karşı koyabilme hakkını da haiz olduğu yönünde, yerinde olmayan bir çıkarım yapılmasına yol açılmış olur. Oysa intifa senedi ile meydana gelen hukuki ilişki sadece anonim şirket ile intifa senedi sahibi arasında hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Öte yandan intifa senetlerinden kaynaklı hakların belirli şartlar altında bir başkasına devredilebilmesi mümkün iken sınırlı ayni hak niteliğinde olan intifa haklarının üçüncü kişilerde devri mümkün değildir. İntifa senedi ile bahsedilen haklara intifa hakkı niteliği tanımak, bu hakların üçüncü kişilere devrinin önünü hukuka aykırı olarak tamamen kapatmış olacaktır.

V. BAHŞEDİLEN HAKLARIN HÜKÜMLERİ BAKIMINDAN FARKLILIKLAR

A. GENEL OLARAK

İntifa senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olmalarının yanı sıra, katılma intifa senetleri hariç,⁷⁶ kurucu ve adi intifa senetleri, pay senetlerinin aksine, itibari değer taşımamaktadırlar.⁷⁷ Benzer şekilde, intifa senetleri anonim şirkette belli bir pay oranını temsil etmemektedirler. İntifa senedinin anonim şirket payı niteliğinde olmayacağı ve intifa senedi sahiplerinin yalnızca bu senetlere malik olmaları nedeniyle pay sahibi niteliği taşımayacakları da aynı maddeden anlaşılabilmektedir. Fakat istisnai olarak kanun koyucu, bazı pay sahipliği haklarından intifa senedi sahiplerinin de yararlanabileceklerini düzenlemiştir. Bu

⁷⁵ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 290.; Moroğlu, İntifa, s. 322.; Kendigelen, İntifa, 1067.; Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Altaş, Pay Defteri, s. 111.; Sampaz, s. 51.; Özer, s. 380.; İmregün, Kurucu, s. 486.; Demirtaş Yavaş, s. 1572.; Aktaş Ertan, s. 3167.; Teoman, İntifa, s. 1.; Ünal, s. 79.; Adıgüzel, s. 169.; Altaş, İntifa, s. 34.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 59.; Spindler/Stilz, AktG § 26 Rn. 6.

⁷⁶ Tebliğ m. 36/1 hükmüne göre katılma intifa senetlerinin bir nominal değeri bulunur ve bu nominal değer esas sözleşmede gösterilir. Bir önceki Tebliğ dönemindeki benzer uygulamanın detayları için bkz: Ünal, s. 80.

⁷⁷ TTK ve AktG kapsamında intifa senetlerinin itibari değer taşıyıp taşımadıkları hususunda bir hüküm yer almamasına karşın OR § 657/3 hükmünde intifa senetlerinin itibari değer taşıyamayacakları açıkça ifade edilmiştir.

şekilde bazı pay sahipliği hakları uygun düştüğü intifa senedi sahiplerine toplu olarak verilebileceği gibi, münferit olarak da verilebilir.⁷⁸

İntifa senedi ilişkisi tesis edildikten sonra intifa senedi sahibinin anonim şirkete karşı ileri sürebileceği birtakım haklar bulunmaktadır. Bu haklar TTK m. 348/1 hükmünden hareketle kurucular için belirli şartlar altında kâra katılma; TTK m. 503 hükmünden hareketle adi intifa senedi sahipleri için ve katılma intifa senedi sahipleri için ise kâra katılma, tasfiyeye katılma ve rüçhan haklarıyla sınırlıdır. Bu haklar sınırlı sayıda belirtildiğinden, intifa senedi sahiplerine kanunda sayılanlardan başka herhangi bir pay sahipliği hakkının bahşedilmemesi gerekir.⁷⁹

B. KÂR PAYI ALMA HAKKI BAKIMINDAN

1. İntifa Senedi Sahiplerinin Kâr Payı Alma Hakkı

a. Kâr Payının Bilanço Dönemindeki Gelirlerden Dağıtılması Durumunda

İntifa senedi sahipleri anonim şirketten kâr payı talep edebilirler.⁸⁰ Bu hak intifa senedi sahipleri açısından anonim şirkete karşı bir alacak hakkı niteliğindedir. İntifa senedi sahiplerinin kâra katılmaları bakımından kurucu intifa senedi sahipleriyle diğer intifa senedi sahipleri arasında bazı ayrımlar getirilmiştir. Bu ayrımlardan ilki olarak TTK m. 348 hükmünde, kurucu intifa senedi sahiplerinin anonim şirketten kâr payı talep edebilmeleri bakımından öncelikle TTK m. 519/1 hükmü çerçevesinde yedek akçelerin ayrılması, devamında ise anonim şirket pay sahiplerine dağıtılmak üzere yüzde beş oranında kâr payı ayrılması şart koşulmuştur.⁸¹ TTK m. 519/1 hükmünde bahsedilen yedek akçeler, bilançodan ayrılan kanuni yedek akçelerdir. Diğer intifa senedi sahiplerinin anonim şirketten kâr payı elde etmeleri bakımından ise böyle bir ön koşul getirilmemiştir.⁸²

⁷⁸ Trumpler, s. 255.; Aktaş Ertan, s. 3173.; Aktaş, Pay Defteri, s. 122.

⁷⁹ Aktaş Ertan, s. 3173.

⁸⁰ Kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payı talepleriyle ilgili detaylı açıklamalar için bkz: Sampaz, s. 43 vd.

⁸¹ Sampaz, s. 48 vd.

⁸² Adi intifa senedi sahipleri açısından ve katılma intifa senedi sahipleri açısından

Kurucu intifa senetleri bakımından bir diğer ayrım, TTK m. 348/3 hükmünde düzenlenmiştir. Anılan hükme göre şirketin kâr etmiş olmasına rağmen genel kurulda pay sahiplerine kâr dağıtılmayacağı yönünde bir karar alınmış olsa bile kurucu intifa senedi sahiplerine esas sözleşmede belirtilen kâr payı ödemesi yapılacaktır.⁸³ Bu emredici hüküm diğer intifa senetleri bakımından ve anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı bakımından geçerli değildir.

Diğer intifa senedi sahipleri bakımından TTK m. 503 hükmünde bir önceki paragrafta anlatılana benzer bir koruyucu düzenleme getirilmemiştir. Anılan maddede yalnızca, diğer intifa senedi sahiplerinin net kâra katılabilecekleri belirtilmiştir. Burada net kâr ibaresinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Net kâr, anonim şirketin faaliyet dönemindeki tüm kazançlarından masrafların çıkarılmasından ve geçmiş yıl zararlarının karşılanmasından sonra, zorunlu ve serbest yedek akçelerin ayrılmasını takiben şirketin bilançosunda artı değer şeklinde kalan meblağ olarak ifade edilebilir.⁸⁴ Bu noktada kurucu intifa senedi sahiplerinin alacakları kâr payıyla diğer intifa senedi sahiplerinin alacakları kâr payı arasında bir farklılık bulunmamaktadır.

İntifa senedi sahiplerinin kâra katılma hakları bakımından değinilmesi gereken bir başka husus, kâr dağıtım oranları bakımından kanun koyucunun herhangi bir sınır getirip getirmediğidir. İlk olarak kurucu intifa senedi sahipleri bakımından bir sınırın TTK m. 348/1 hükmünde getirildiği görülebilir. Anılan düzenlemede yedek akçeler ayrıldıktan

anonim şirketten kâr payı talep etme yetkisi, aksi sözleşmede belirtilmedikçe pay sahipleri ile aynı esaslara tabidir. Bunun bir neticesi olarak adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri, ancak TTK m. 523 hükmünde ifade edilen kanuni ve serbest yedek akçelerin ayrılmasından sonra ve genel kurulun kâr dağıtım kararını almasının ardından kâr payı talep edebileceklerdir. Bu durumun aksinin belirlenebilmesi; örneğin intifa senedi sahiplerinin yedek akçeler ayrıldıktan önce kâr payı alabilecekleri gibi bir düzlem mümkündür (Ayrıntılı bilgi için bkz: Aktaş Ertan, s. 3175-3176.).

⁸³ Şirketin faaliyetlerinden kâr etmemesi durumunda intifa senedi sahiplerine zaten kâr dağıtımı yapılamayacaktır (Teoman, İntifa, s. 20.; Veliye Yanlı, "Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı", *BATİDER*, Ankara 2014, C. 30, S. 1, s. 22-dpn. 46.).

⁸⁴ Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, C. I, 15. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 695 vd., N. 898 vd.; Pulaşlı, Şerh, s. 1918 vd.; Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler*, C. I, İstanbul, 3. Bası, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 216.; Domaniç, s. 1520.; Tekil., s. 383.

ve pay sahipleri için %5 oranında kâr payı aldıktan sonra “*kalanın en çok onda biri*” oranında bir kâr payının kurucu intifa senedi sahiplerine dağıtılabileceği öngörülmüştür. Buradaki onda birlik sınır anonim şirkette ne kadar kurucu intifa senedi sahibi varsa her birisinin talep edebileceği toplam kâr payının üst sınırıdır. Diğer bir deyişle bu onda birlik oran her bir kurucu intifa senedi sahibi için ayrı ayrı hesaplanabilecek bir orana işaret etmez. Kurucu intifa senedi sahibi sayısı kaç olursa olsun, anonim şirket kârından alınabilecek toplam oran en fazla onda bir seviyesindedir. Söz konusu meblağın anonim şirketten alınmasını müteakip, kurucu intifa senedi sahipleri aralarındaki paylaşım oranına göre kâr payından belli oranlarda faydalananabileceklerdir.

Gerek adi intifa senedi sahipleri bakımından gerek de katılma intifa senedi sahipleri bakımından buna benzer bir oransal sınır çizilmemiştir. Adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahiplerinin kâr payından elde edebilecekleri oran, şirketin kâr payı dağıtması durumunda serbestçe belirlenebilmelidir.⁸⁵ Ancak kanaatimizce adi ve katılma intifa senedi sahiplerinin elde edebilecekleri kâr payı oranı bakımından esas sözleşmede bir sınır getirilebilmelidir. Burada önem arz eden nokta, adi ve katılma intifa senetleri bakımından kanunu koyucunun emredici bir şekilde üst sınır çizmemiş olmasıdır. Taraflar arasındaki anlaşma çerçevesinde esas sözleşmede bir sınır çizilebilmelidir.

Öte yandan kurucu intifa senedi sahiplerinin TTK m. 348/1 hükmünde öngörülen sınırları aşmamak kaydıyla, diğer intifa senedi sahiplerinin ise herhangi bir sınıra tabi olmadan pay sahipleriyle aynı oranda kâr payı alabilmeleri belirlenebileceği gibi; tüm intifa senedi sahipleri bakımından pay sahiplerinden farklı oranlarda kâr payı alabilmeleri de belirlenebilir.⁸⁶ Hatta intifa senedi sahipleri bakımından da intifa senetlerinin türüne göre farklı oranlar belirlenmesi mümkün olmalıdır.⁸⁷ Örneğin; kurucu intifa senedi sahiplerinin alacakları kâr payı için TTK m. 348/1 hükmünde öngörülen sınırların içerisinde bir

⁸⁵ Aktaş Ertan, s. 3177. Aksi görüşteki Aktaş Ertan ise TTK m. 502/1 hükmünde geçen “... bu senetlere 348’inci madde uygulanır.” ibaresinden hareketle onda birlik sınırın adi intifa senetleri bakımından da geçerli olacağını ifade etmiştir. Ancak yazarın bu görüşüne katılmamaktayız (bkz: Aktaş Ertan, s. 3177.).

⁸⁶ Trumpler, s. 225.

⁸⁷ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 147 § 15, N26.

oran belirlenmişken, diğer intifa senedi sahipleri bakımından farklı bir kâr payı oranının belirlenebilmesi mümkün olmalıdır. Kanaatimizce bu şekilde farklı oran belirlenmesinde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

İntifa senedi sahiplerinin kârdan alacakları pay oranı esas sözleşmede belirlenmelidir. TTK m. 348/3 hükmündeki “...esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar.” İbaresinden, esas sözleşmede bir oran öngörülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Fakat esas sözleşmede böyle bir belirleme yapılmamışsa genel kurul kararıyla da intifa senedi sahiplerinin kâra katılma oranlarının belirlenebilmesi mümkün olmalıdır. Asıl sorun genel kurulda da bir oran belirlenmemesi durumunda meydana gelebilir. Bu durumda şirket esas sözleşmesinde intifa senedi sahiplerinin kâr dağıtımından pay almaları yönünde bir hüküm olmasına rağmen bunun oranı esas sözleşmede ya da genel kurulda belirlenmemiştir. Gelineen noktada şirketin intifa senedi sahiplerine de kârdan pay vermek istediği, ancak bunun oranının belirlenemediği bir ihtimal meydana gelir. Söz konusu ihtimalin çözümü için öncelikle şirketin geçmiş uygulamalarına bakmak yol gösterici olabilir. Eğer şirket daha önceden intifa senedi sahiplerine belirli bir oranda kâr dağıtımı yapmışsa, mevcut durumda da aynı oran baz alınabilir. Benzer şekilde şirket geçmiş yıllarda pay sahiplerine belli bir oranda/miktarda kâr payı dağıtmayı ilke haline getirmişse önce pay sahiplerine benzer kâr dağıtımı yapıp kalan meblağ intifa senedi sahiplerine dağıtılabilir. Şirketin geçmiş yıllar uygulaması yoksa, yönetim kurulunun bir oran belirleyerek kâr payı dağıtması kanaatimizce kabul edilmemelidir. Zira yönetim kâr dağıtımı esaslarının belirlenmesi genel kurulun yetkisindedir. Fakat intifa senedi sahiplerinin kâr dağıtım oranlarının tespiti için TTK m. 348/1 hükmündeki “kalanın en çok onda biri...” ibaresinden yola çıkılabilir. Şöyle ki, kanuni yedek akçelerin ve pay sahiplerine yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın (en çok değil, doğrudan) onda biri bütün intifa senedi sahiplerine ödenebilir. Bu konuda da ihtilaf çıkması halinde tarafların mahkemeye başvurabilmeleri kabul edilmelidir. Zira mevcut durumda şirket iradesi intifa senedi sahiplerinin kârdan pay almaları yönündedir, fakat bunun oranı belirlenmemiştir. Belirlemeyi mahkemenin yapması hakkaniyetli bir çözüm olarak sunulabilir.

Son olarak belirtilmelidir ki, intifa senedi sahiplerinin şirket kârlarından pay almaları bir süreye bağlanmış olabilir.⁸⁸ Benzer şekilde, intifa senedi sahiplerinin kâr payı almalarına herhangi bir zamansal sınır çizilmeyip, şirketin tüzel kişiliğinin var olduğu zaman boyunca bu hakkı talep edebilecekleri de öngörülebilmelidir. Keza bazı intifa senedi sahiplerinin kâr payı talep etmeleri bakımından zamansal sınır getirilip, bazıları bakımından ise şirket tüzel kişiliğinin devam ettiği sürece kâr payı alacakları yönünde bir belirleme de yapılabilirdir. Zira sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde şirket ve intifa senedi sahipleri arasında farklı düzenlerin belirlenebilmesi gerekmektedir.

b. Kâr Payının Yedek Akçelerden Dağıtılması Durumunda

İntifa senedi sahiplerinin kâr payı ödemesi alma haklarına yönelik olarak, şirketin güncel bilanço kârı dağıtması durumunun dışında, yedek akçelerden kâr dağıttığı ihtimal üzerinde de durulmalıdır. Hatta söz konusu ihtimal kanuni yedek akçeler ve serbest yedek akçeler arasında ayırım yapılarak izah edilmelidir. Bu durumla alakalı olarak mevzuatta başvurulabilecek bir hüküm tespit edilememiştir. Bu nedenle yorum yapılırken yürürlükte olmayan bir düzenlemeye de atıf yapılmalıdır.

SPK tarafından yayımlanan Seri: III, No: 10 sayılı Tebliğ⁸⁹ her ne kadar VII-128.1 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesi ile ilga edilmiş olsa da, m. 7/2 hükmünde şu ifadelerle yer verilmişti: *"KİS çıkaracak ortaklıklar, KİS sahiplerinin korunması ve halkı aydınlatma ilkeleri açısından, esas sözleşmelerinde aşağıda sayılan hususlardaki tercihlerini belirten hükümlere yer verirler: a) Ortaklık yedek akçelerinden dağıtım yapıldığı takdirde veya yedek akçelerin sermayeye kalbedilmesi halinde, ihracından sonra birikmiş yedek akçelerden KİS'e de aynı şartlarla pay verilmesi..."* Burada zikredilen düzenlemeden yedek akçelerden kâr payı dağıtılması durumunda dahi katılma intifa senedi sahiplerine kâr dağıtımı yapılması gerektiğinin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Söz konusu düzenlemenin şu an yürürlükte olan Tebliğ'de yer almaması bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Bu düzenlemede anlatılmak istenen husus, serbest yedek akçelerden kâr dağıtımı yapılması durumu için diğer intifa senedi sahipleri bakımından esas alınmalıdır.

⁸⁸ Teoman, İntifa, s. 39.; Aktaş Ertan, s. 3166-3167.; Hazıroğlu, Yapısal, s. 177.

⁸⁹ 14/7/1992 tarihli ve 21284 mükerrer sayılı Resmî Gazete, s. 54 vd.

Anılan tebliğ hükmünün diğer intifa senetleri bakımından geçerli olması ve bu doğrultuda yeni bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, netice olarak söylenebilir ki, anonim şirketlerde serbest yedek akçelerden kâr dağıtımı yapılması durumunda diğer intifa senedi sahipleri de kâr payı almalıdırlar. Zira şirket, dağıtması gereken kârı serbest yedek akçelere ayırmıştır. Aksinin kabulü durumunda intifa senedi sahiplerine kârdan pay vermek istemeyen şirketlerin ilgili bilançodan kâr dağıtmayarak kârı tamamen yedek akçelere aktarmasına, ileriki yıllarda yedek akçelerden sadece pay sahiplerine dağıtım yaparak intifa senedi sahiplerinin haklarını dolanmaya imkân tanır. Öte yandan, yedek akçelerin ayrılmasının nedenlerinden biri, şirketten kâr payı talep edebilme hakları olan pay sahiplerine ileride şirketin faaliyet kârı elde edememesi durumlarında dahi ödeme yapabilmektir. Şirket yedek akçelerden kâr payı dağıtımı yaptığında, geçmişte kâr alacaklarını almayıp yedek akçelere ayrılmasına katlanan kişilere de ödeme yapmak gerekir.

Şirketin serbest yedek akçelerden kâr dağıtımı yapması durumunda kurucu intifa senedi sahipleri bu dağıtımdan yararlanmamalıdır. Zira TTK m. 348/3 hükmünde de belirtildiği üzere, şirket yedek akçelere para ayırmayı kararlaştırırsa bile kurucu intifa senedi sahipleri, esas sözleşmede kendilerine tanınan kâr payından yararlanacaklardır. Şirket sonraki yıllarda serbest yedek akçelere ayrılan bu meblağdan kâr dağıtımı yapsa bile, kurucu intifa senedi sahipleri ilgili yıl bilançosundan kâr paylarını almış olacaklarından, kendilerine yeniden bir ödeme yapılmamalıdır.

Kâr payının kanuni yedek akçelerden yapılması ihtimalinde ise tüm intifa senedi sahipleri bu ödemeden yararlanmalıdırlar. Zira kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı dağıtılması için öncelikle TTK m. 519/1 kapsamındaki kanuni yedek akçenin ayrılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, kurucu intifa senedi sahiplerinin ödeme alabilecekleri meblağ kanuni yedek akçelere ayrılmış olacaktır. Benzer şekilde, kanuni yedek akçeler ayrıldığında diğer intifa senedi sahipleri de bu meblağdan yararlanamamış olurlar. İleriki bilanço dönemlerinde şirketin kanuni yedek akçelerden kâr dağıtımı yapması durumunda bundan tüm intifa senedi sahiplerinin yararlanması gerekir.

2. İntifa Hakkı Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı

Anonim şirketin kâr edip etmeyeceği, kâr etse bile bu kârı ortaklarına dağıtıp dağıtmayacağı belirli ya da kesin değildir. Ancak anonim şirketin ortaklarına kâr dağıtması durumunda intifalı anonim şirket payına isabet edecek olan kâr payının akıbetinin ne olacağının belirlenmesi gerekmektedir. Dağıtılp dağıtılmayacağının belirsiz olması bir kenara bırakılarak, TMK m. 805 hükmü gereği kâr payı, intifa hakkına konu olan anonim şirket payının dönemsel geliri olarak kabul edilmeli⁹⁰ ve intifa hakkı sahibine ait olmalıdır.⁹¹ Bu çıkarım intifa hakkının unsurlarından biri olan yararlanma hakkının bir yansımasıdır.⁹² Nihayet, TMK m. 805 hükmünden anlaşılabileceği üzere, kâr payının intifa hakkı sahibine ait olması intifa hakkının yürürlükte kaldığı süre için geçerli olmalıdır.⁹³ Pay üzerinde tesis edilen intifa hakkının sahibi ise pay sahibi şirketten kâr payını hangi koşullar altında alacaksa o şartlarda talep edebilir.⁹⁴

Anonim şirket pay sahibi ve intifa hakkı sahibi arasında akdedilen sözleşme ile kâr payının intifa hakkı dışında tutulacağı ve kâr payının pay sahibine ait olacağı da belirlenebilir (TMK m. 794/2). Bu ihtimalde ise sözleşmesel bir belirlemeden hareket edilerek intifa hakkı sahibinin kâr payı talep etmesinin mümkün olmadığı söylenmelidir.

3. Kâr Payı Bakımından Farklılıklara İlişkin Değerlendirme

TTK m. 348/1 hükmünde, kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı dağıtılabilmesi için üç ön şart düzenlenmiştir. Bu şartlar; dağıtılabılır kârdan önce TTK m. 519/1 hükmündeki kanuni yedek akçe kaleminin ayrılması, sonra pay sahipleri için %5'lik bir bedel ayrılması

⁹⁰ Anonim şirketlerde her faaliyet döneminin sonunda olağan genel kurulda kâr payına yönelik değerlendirmeler yapılmalıdır. Bu nedenle kâr payının, pay sahiplerine ait dönemsel bir gelir olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

⁹¹ Christ, s. 71.; Zühtü Aytaç, Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988, 121.; Kendigelen, İntifa, s. 124.; Akın/Yılmaz, s. 3809.; Oğuz, s. 30.; Von Steiger (Çağa), s. 174-175.; Berzek, s. 224.; Max Baumann, Praktische Probleme der Nutzniessung an Aktien, Diss., Zürich, 1980, s. 125.; Wieland (Karafakih), s. 479.; Özen, s. 281.; Köprülü/Kaneti, s. 107.; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 838 ve s. 867.

⁹² Linsert, s. 35.

⁹³ Wieland (Karafakih), s. 445-446.; Özen, s. 281.

⁹⁴ Kendigelen, İntifa, s. 130.

ve kalanın en çok onda birinin dağıtılması şeklindedir. Kanuni yedek akçe kaleminin ayrılması kâr payı dağıtımını yapılabilmesi için aranan genel bir ön koşuldur. Bu nedenle sadece kurucu intifa senedi sahipleri bakımından değil, diğer intifa senedi sahipleri ve anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı sahibinin kâr payı alabilmesi için de aranır. Serbest yedek akçeler bakımından da bir değerlendirme yapmak gerekirse TTK m. 348/1 hükmünde bir şart öngörülmediğinden, kurucu intifa senedi sahipleri serbest yedek akçelerin ayrılmasından etkilenmemelidirler. Fakat serbest yedek akçe ayrılması kararı varsa adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri bu bedellerin ayrılmasından sonra şirket hala kâr dağıtılabilecek durumdaysa ve kâr dağıtma kararı varsa, ancak o zaman kâr talep edebilmelidirler.⁹⁵

TTK m. 348/1 hükmünde aranan diğer iki şart ise yalnızca kurucu intifa senedi sahipleri bakımından geçerlidir. Diğer intifa senedi sahipleri ve anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı sahiplerinin kâr payı almasında aranmaz.

Kurucu intifa senedi sahiplerinin anonim şirketten kâr payı alabilmeleri için öncelikle pay sahiplerine %5 oranında kâr payı ayrılması kuralından hareketle söylenebilir ki; kurucu intifa senedi sahiplerinin anonim şirketten kâr payı alabilmeleri, bu kişilerin “*ikinci kademe*” olması neticesini doğurur.⁹⁶ Bu çıkarımdan hareketle pay sahiplerine ayrılması gereken %5’lik kâr payı, pay sahiplerini birinci kademeye getirir. Burada ifade edilen “*ikinci kademe*” niteliği pay üzerinde tesis edilen intifa hakkı sahibi açısından söz konusu değildir. Zira intifa hakkı sahibi, pay sahibinin yerine geçerek intifalı paya isabet edecek kâr payını talep edebilecektir. Bu da intifa hakkı sahibinin kâr payı talep etme hakkı bakımından birinci kademede olduğunu ortaya koyar.

Ayrıca intifalı anonim şirket paylarında intifa hakkı sahibi, pay sahibinin yerine geçerek dağıtılacak kâr payını talep etmeye hak kazanır. İntifa hakkı sahibi bu kâr payını, pay sahibinin herhangi bir onayına tabi olmadan şirketten talep edebilir. Kâr payı anonim şirket pay sahiplerine ne kadar ve hangi şartlarda dağıtılabilecekse, intifa hakkı sahibi de kâr payını aynı şartlarda talep etme hakkına sahiptir.⁹⁷ Hatta

⁹⁵ Ayrıca bkz: 82 numaralı dipnottaki açıklamalar.

⁹⁶ Kavramın kullanımı için bkz: Demirtaş Yavaş, s. 1571.; Yanlı, s. 22.

⁹⁷ Kendigelen, İntifa, s. 130.

kurucu intifa senedi sahipleri bakımından TTK m. 348/1 hükmünde öngörülen “*pay sahipleri için yüzde beş kâr payı*” ödemesi çerçevesinde pay sahiplerinin yanı sıra intifalı payın sahibinin yerine geçen intifa hakkı sahibine de öncelikle ödeme yapılması ve bunun ardından intifa senedi sahiplerine ödeme yapılması gerekmektedir. Bu çıkarım intifa hakkı sahibinin, kâr payı almak bakımından intifa senedi sahiplerine nazaran öncelikli olduğunu ortaya koyar.

Öte yandan, kurucu intifa senedi sahiplerine yapılabilecek kâr payı ödemelerinin yedek akçeler ayrıldıktan ve pay sahipleriyle intifa hakkı sahiplerine %5 oranında kâr payı ödemesi yapıldıktan sonra, “...*kalanın en çok onda biri...*” oranında olabileceği TTK m. 348/1 hükmünde ifade edilmiştir. Bu düzenleme kurucu intifa senedi sahiplerinin şirket kârından elde edebilecekleri kâr payının üst sınırını belirlemektedir.⁹⁸ Oysa gerek diğer intifa senedi sahiplerinin gerek de intifa hakkı sahiplerinin şirketten elde edebilecekleri kâr payının herhangi bir üst sınırı bulunmamaktadır.

Anonim şirket genel kurulunda kâr dağıtılması yönünde karar alınmadıkça diğer intifa senedi sahipleri ve pay sahipleri (ayrıca pay sahipleriyle bağlantılı olarak intifa hakkı sahipleri de) mevcut bilançodan yola çıkarak şirketten kâr payı alamazlar. (Yedek akçelerden kâr dağıtılması durumu saklıdır.) Ancak TTK m. 348/3 hükmü kurucu intifa senedi sahibi bakımından farklılıklar meydana getirir. Buna göre esas sözleşmede öngörülmesi kaydıyla şirkette dağıtılabilecek kâr mevcutsa, genel kurulda pay sahiplerine (dolayısıyla intifa hakkı sahiplerin ve diğer intifa senedi sahiplerine de) kâr dağıtılmaması yönünde karar alınsa bile kurucu intifa senedi sahiplerine kâr dağıtımı yapılması gerekmektedir.⁹⁹ Zira esas sözleşmede kâr payı bakımından kurucu menfaatleri mevcutsa, TTK m. 348/3 hükmü emredici olarak uygulanmalıdır. Şüphesiz bu farklılık kurucu intifa senedi sahiplerini

⁹⁸ “...*kalanın en çok onda biri...*” ibaresi tüm kurucu intifa senedi sahiplerinin şirket net kârından alabilecekleri meblağın üst sınırını ifade eder. Bu meblağı kurucu intifa senedi sahipleri kendi aralarında paylaşacaklardır. Paylaşımaya yönelik esas sözleşmede bir belirleme varsa bu doğrultuda hareket edilmelidir. Ancak esas sözleşmede bir belirleme yoksa kendi aralarındaki anlaşmaya göre; kendi aralarında anlaşma da yoksa tüm kurucu intifa senedi sahipleri arasında eşit olarak paylaşılmalıdır.

⁹⁹ Yanlı, s. 22-dpn. 46.

diğer intifa senedi sahiplerine, pay sahiplerine ve intifa hakkı sahiplerine kıyasla oldukça avantajlı bir hale getirmektedir. Anonim şirketin net kârı olmamasına rağmen serbest yedek akçelerden kâr payı dağıtması durumunda ise kurucu intifa senedi sahipleri şirketten kâr payı alamayacaklardır.¹⁰⁰ Zira serbest yedek akçelerin ayrıldığı dönemlerde dahi kurucu intifa senedi sahipleri kâr payı alacaklarını elde etmişlerdir. Kâr payının yedek akçelerden dağıtıldığı dönemlerde kurucu intifa senedi sahiplerine de ödeme yapmak, onların birden fazla kez kâr payı almalarına yol açar.¹⁰¹ Buna karşın diğer intifa senedi sahiplerinin yanı sıra pay üzerindeki intifa hakkının sahipleri de şirketin yedek akçelerden dağıttığı kârdan pay alabilmelidirler.

Kâr payının dağıtılmasıyla ilgili olarak değinilmesi gereken son husus, hangi tarihteki sermaye değerlerinin hesaplanması gerektiğidir. Kurucu intifa senetleri bakımından dağıtılacak kârın şirketin kuruluş anındaki sermayeye göre belirlenmesi durumunda intifa senedi sahiplerinin zarara uğrayacakları kaçınılmazdır. Benzer şekilde, adi intifa senetleri bakımından, hakkın tesis edildiği sermayeye göre belirlenmesi ise adi intifa senedi sahipleri açısından bir zarar meydana getirir. Bu nedenle, kâr payı dağıtımında meblağların ve oranların hesaplanmasında mevcut sermaye değerine göre bir hesaplama yapılmalıdır.¹⁰² Zira kurucu menfaatlerinin karşılığı her kadar kuruluşta harcanan emek olarak ifade edilse de kuruluş aşamasındaki girişimcilik de kurucu menfaatlerinin bir karşılığıdır.¹⁰³ Konuyla ilgili Yargıtay uygulamaları önceden aksi yöndeyken,¹⁰⁴ günümüzde mevcut sermaye üzerinden hesaplama¹⁰⁵ yapılması yönünde ilke halini almıştır.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Demirtaş Yavaş, s. 1572.

¹⁰¹ Ayrıca bkz: 82 numaralı dipnottaki açıklamalar.

¹⁰² Kendigelen, Tasarı, s. 62.; Hazıroğlu, Kurucu, s. 132 vd.; Altaş, İntifa, s. 41.; Sampaz, s. 64 vd.

Aksi yönde Demirtaş Yavaş, s. 1573.; Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s. 292.

¹⁰³ Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s. 292.

¹⁰⁴ Sampaz, s. 50 vd.

¹⁰⁵ Örnek olarak bkz: Yargıtay 11. HD, T. 31.5.2001, E. 2001/3163, K. 2001/4878; Yargıtay 11 HD, T. 6.3.2014, E. 2012/13805, K. 2014/4298 (www.legalbank.net (Erişim Tarihi: 10.09.2024)).

¹⁰⁶ Yargıtay kararlarının, kurucu menfaatlerinin ilk esas sermayeyle sınırlı olması gerektiği yönündeki kararları ve bu kararlara yönelik eleştiriler için bkz: Hüseyin Ülgen, "Anonim Şirketlerde Kurucu İntifa Senetlerinin İlk Kuruluş Sermayesi ile Sınırlı Olduğunu Kabul Eden Yargıtay Kararları Üzerine", Ticaret Hukuku ve

C. TASFİYE PAYI ALMA HAKKI BAKIMINDAN

1. İntifa Senedi Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı

Anonim şirketin tasfiye edilmesi durumunda tasfiye payı alma hakkı, intifa senedi sahiplerine bahsedilen haklardan bir tanesidir (TTK m. 503). Ancak tasfiye payı alma hakkı, kurucu intifa senedi sahiplerine tanınmaz.¹⁰⁷ TTK m. 503 hükmü ve Tebliğ'in 4. maddesinin (k) bendi hükümlerinde yalnızca diğer intifa senedi sahiplerinin tasfiye payı alma hakkına sahip olabilecekleri belirtilmiştir.

Kanun koyucunun tasfiye payı alacağı bakımından kurucu intifa senedi sahiplerine talep hakkı bahsetmemesi, buna karşılık diğer intifa senedi sahiplerine talep hakkı vermesi kanaatimizce yerindedir. Şöyle ki, kurucu intifa senetleri sadece şirkete sermaye koyan kurucular lehine düzenlenebilecek olan belgelerdir. Şirkete sermaye getiren ortakların kendi lehlerine tasfiye payı alacak şekilde intifa senedi düzenlemeleri durumunda, şirketin sona ermesi anında pay sahibi olmasalar bile sermayeden bir pay almaları sonucunu doğurur. Oysa TTK m. 348/1 hükmünde de belirtildiği üzere, kuruculara şirket sermayesini azaltacak bir menfaat tanınmaz. Diğer intifa senedi sahiplerinin tasfiye payı talep etmelerinde ise sermayeyi azaltan bir menfaat niteliği

Yargıtay Kararları Sempozyumu-8, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, Yayın Tarihi: Aralık 1991, Sempozyumu Tarihi: 26.04.1991, s. 103 vd.; Ömer Teoman, "Kurucu İntifa Senedi Sahiplerinin Kârdan Pay Alma Haklarının İlk Esas Sermaye Tutarı ile Sınırlı Olup Olmadığı Sorunu", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-8, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, Yayın Tarihi: Aralık 1991 Sempozyumu Tarihi: 11.05.1990, s. 81 vd. Yargıtay uygulamasının bu şekilde olduğu dönemlerde Ülgen söz konusu uygulamayı savunmuş (Bkz: Ülgen, s. 113 vd.); öte yandan Moroğlu, İmregün ve Teoman ise olumsuz eleştiri getirmişlerdir (Moroğlu, İntifa, s. 331 vd.; Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayınları, 1989, s. 389-390.; Teoman, s. 90 vd.).

¹⁰⁷ Bir Yargıtay kararında, uyumsuzlukla alakalı olmamasına rağmen 11. Hukuk Dairesi, kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payının yanı sıra tasfiye payı alma hakkına da sahip olabileceğini ifade etmiştir (11. HD, T. 15.06.2016, E. 2015/14641, K. 2016/6636 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-14641-k-2016-6636-t-15-6-2016>) Erişim Tarihi: 30.08.2024). Bu ifadeye katılmaktayız. Zira tasfiye payı anonim şirket payının ikamesi niteliğindedir ve kurucu intifa senedi sahiplerinin tasfiye payı almaları, TTK m. 348/1 hükmünde yasaklanan sermayeyi azaltıcı bir menfaat niteliği taşır. Tasfiye payını sadece adi ve katılma intifa senedi sahipleri, özel olarak belirlenmesi ön şartıyla talep edebilirler.

bulunmamaktadır. Diğer intifa senedi sahipleri şirkete sermaye koyan kurucular değil, aksine şirketle herhangi bir nedenle hukuki ilişkiye giren kişilerdir.

Tasfiye payı talep etmek, adi ve kurucu intifa senedi sahiplerine başlı başına tanınmalıdır. Zira bu hak kendiliğinden doğmaz. Diğer bir deyişle, intifa senedi sahiplerine tasfiye payı talep hakkı verilmişse bunun özel olarak belirlenmesi gerekmektedir. Kanaatimizce anonim şirketten kâr payı alma hususunda intifa senedine sahip kişilerin şirket sona erdiğinde kendiliğinden tasfiye payı da talep edebilmeleri mümkün olmamalıdır. Zira tasfiye payı talebi kâr payının değil, anonim şirket payının ikame değeri niteliğindedir.¹⁰⁸ Bu nedenle anonim şirkette başka herhangi bir hak talep etme yetkisi veren intifa senedine sahip olan kişilerin, şirket sona erdiğinde tasfiye payı talep edememeleri ve yalnızca özel olarak esas sözleşmede ya da aralarındaki sözleşmede tasfiye payına ilişkin düzenlemeye yer verilmişse tasfiye payı talep edebilmeleri gerekmektedir.

Tıpkı kâr payında olduğu gibi, kanaatimizce tasfiye payı bakımından da şirket tarafından tasfiye payını talep edebilecek intifa senedi sahiplerine yönelik farklı oranlar ya da bu hakkın devamı için farklı süre düzenleri öngörülebilir.¹⁰⁹ Hatta intifa senedi sahiplerinin pay sahiplerinden daha fazla tasfiye payı talep edebilmelerinin önünde de bir engel bulunmamalıdır.¹¹⁰ Öte yandan diğer intifa senedi sahipleri bakımından tasfiye payını talep hakkı bakımından eşitlik de öngörülebilir.

2. İntifa Hakkı Sahibinin Tasfiye Payı Alma Hakkı

Bir önceki başlıkta tasfiye payının anonim şirket payının ikamesi olduğu ifade edilmişti. Anonim şirket herhangi bir nedenle sona erdiğinde intifalı pay da ortadan kalkmaktadır. Fakat intifa hakkı sahibinin haklarına herhangi bir halel gelmemesi amacıyla intifa hakkının ikame değerler üzerinde de devam etmesi gerekmektedir.¹¹¹ Buradan hare-

¹⁰⁸ Kendigelen, İntifa, s. 192.; Köprülü/Kaneti, s. 457.; Aytaç, s. 116.; Makaracı Başak, s. 212.; Göksoy, s. 243.; Kılıç, s. 72.; Al Kılıç, s. 58.; Akın/Yılmaz, s. 3812.

¹⁰⁹ Hazıroğlu, Yapısal, s. 177.

¹¹⁰ Teoman, İntifa, s. 40.

¹¹¹ Akın/Yılmaz, s. 3812-3813.; Aytaç, s. 125.; Göksoy, s. 243.; Kendigelen, İntifa, s. 192.; Baumann, s. 62.; Arslanlı, s. 187.; Özen, s. 144 ve s. 281-281.; Linsert, s. 46.

ketle, sona eren anonim şirketteki intifalı paylar üzerinde tesis edilen intifa hakları, tasfiye payı üzerinde de devam etmelidir. Bu durumda anonim şirket payı üzerindeki intifa hakkının hukuki niteliği değişmeli ve artık “alacak üzerinde intifa hakkı” olarak nitelendirilmelidir.¹¹² İntifa hakkı sahibinin doğrudan tasfiye payı talep etmesi söz konusu olmamalıdır.

3. Tasfiye Payı Bakımından Farklılıklara İlişkin Değerlendirme

Anonim şirket payı üzerinde intifa hakkı tesis edilmesi durumunda tasfiye payına yönelik olarak intifa hakkı sahibi bakımından dikkat edilmesi gereken husus, tasfiye payını talep hakkının intifa hakkı sahibine ait olmayacağıdır. Tasfiye payı, sona eren anonim şirkette pay sahibi sıfatını haiz kişiye aittir.¹¹³ İntifa hakkı sahibinin talep edebileceği hak, tasfiye payını talep hakkı değil, ancak “intifa hakkının tasfiye payı üzerinde devam edebilmesini talep hakkı” olabilir. Diğer bir deyişle intifalı anonim şirket payına isabet edecek tasfiye payı (anonim şirket sona ermiş olacağı için artık eski) pay sahibine ait olmakla birlikte, anonim şirket payı üzerindeki intifa hakkı artık tasfiye payı üzerinde devam etmelidir. Bu bakımdan anonim şirketin tasfiye edilmesi durumunda intifa hakkı sahibi yönünden intifa hakkının konusu değişir.

Şirketin sona ermesi ve tasfiye payı dağıtılması durumunda intifa hakkı sahibinin hak çerçevesinin değişime uğramasının karşısında adi ve katılma intifa senedi sahipleri bakımından herhangi bir değişiklik meydana getirmez. Zira adi ve katılma intifa senedi sahiplerine tasfiye payı hakkı tanınması durumunda bu kişiler tasfiye payının asıl sahibi olmaktadır. Dolayısıyla bir intifa senedi sahibi tasfiye payını kendi adına ve hesabına talep edebilmelidir.

D. RÜÇHAN HAKKI BAKIMINDAN

1. İntifa Senedi Sahiplerinin Rüçhan Hakkı

TTK m. 503 ve Tebliğ’in 4. maddesinin (k) bendi hükümlerinde, intifa senedi sahiplerine “yeni çıkarılacak payları alma hakları” tanınabi-

¹¹² Akın/Yılmaz, s. 3813.; Kendigelen, İntifa, s. 192.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 926. Arslanlı, s. 223 vd.; Linsert, s. 45.

¹¹³ Özen, s. 282.

leceği ifade edilmiştir. Söz konusu hak TTK m. 348 hükmünde düzenlenmediğinden, rüçhan hakkından kurucu intifa senedi sahiplerinin yararlanamayacakları, ancak adi intifa senedi sahiplerinin ve katılma intifa senedi sahiplerinin yararlanabilecekleri ifade edilmelidir. Alman ve İsviçre hukuk sistemlerinde de kuruculara rüçhan hakkı tanınmamıştır.

Katılma intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından faydalanabilmesi bakımından Tebliğ’de bir sınır getirilmiştir. Bu sınır, katılma intifa senedi sahiplerinin yalnızca halka açık olmayan anonim şirketlerde rüçhan hakkını kullanabilecekleri, halka açık anonim şirketlerdeki katılma intifa senedi sahiplerinin ise rüçhan hakkından yararlanamayacakları yönündedir. Daha açık bir ifadeyle, halka açık anonim şirketlerdeki katılma intifa senedi sahipleri, şirkette yeni çıkarılan payları önceden edinme hakkına sahip değildir. Bunun da ötesinde, Tebliğ’in m. 4-k, m. 36/1 ve m. 38 hükümlerinde halka açık anonim şirketlerdeki katılma intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkına sahip olabilmeleri doğrudan yasaklanmıştır.¹¹⁴

Anonim şirkette çıkarılacak yeni payları almaya yönelik TTK m. 503 ve Tebliğ’in 4. maddesinin (k) bendi hükümlerinde, intifa senedi sahiplerinin bu hakkının niteliği ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Bu nedenle öncelikle intifa hakkı sahiplerine bahsedilen bu hakkın teknik olarak ve hukuki nitelik olarak rüçhan hakkı olup olmadığı, ardından ise intifa senedi sahiplerinin bu hakkı hangi şartlar altında kullanabileceklerinin tespit edilmesi gerekmektedir.

Anonim şirketlerde pay sahiplerine bahsedilen rüçhan hakkı, aynı başlıkla TTK m. 461 hükmünde düzenlenmiştir. TTK m. 461/1 düzenlemesinde, pay sahiplerinin rüçhan hakkını “...mevcut paylarının sermayeye oranına göre...” kullanabilecekleri belirtilmiştir.¹¹⁵ Rüçhan hakkının içeriği, sermaye artırımında yeni çıkarılacak olan payların öncelikle pay sahiplerine teklif edilmesinden ibarettir.¹¹⁶ An-

¹¹⁴ Yasağa yönelik eleştiri için bkz: Özer, s. 375-376.

¹¹⁵ Buradan hareketle, pay sahipleri arasında rüçhan hakkının kullanılması bakımından bir ihtilafın doğmayacağı söylenebilir. Zira her bir pay sahibi rüçhan hakkından, anonim şirkette sahip olduğu payla orantılı bir şekilde faydalanabilecektir.

¹¹⁶ Rüçhan hakkı, pay sahiplerinin ön alım hakkından farklıdır. Zira ön alım hakkında payını devretmek isteyen bir pay sahibi, bunu anonim şirket ortağı olmayan bir

cak adi intifa senedi sahiplerine ve katılma intifa senedi sahiplerine bahşedilen hakkın, yeni çıkarılan paylardan “öncelikle” alma hakkı bahşedip bahşetmediği ilgili hukuki düzenlemelerde açıkça ifade edilmemiştir. Bu da ilgili hakkın teknik anlamda bir rüçhan hakkı olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir.

TTK m. 502 hükmü ve Tebliğ’in 36. maddesi kapsamında, intifa senetlerinin -ve bununla bağlantılı olarak intifa senedi sahiplerinin yeni çıkarılan payları edinme haklarının- ancak esas sözleşmede yer alması şartıyla mümkün olabileceği anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, intifa senedi sahiplerinin yeni çıkarılacak payları edinme hakkı ancak esas sözleşmede buna cevaz veren bir hüküm bulunması koşuluyla mümkün olmaktadır.¹¹⁷ Kanaatimizce bunun da teknik anlamda bir rüçhan hakkı olarak telakki edilmesi gerekmektedir. Rüçhan hakkı, yeni çıkarılacak olan payları şirketle ilişkisi bulunmayan üçüncü kişilerden önce pay sahiplerinin edinmesi esasına dayanmaktadır.¹¹⁸

Eğer esas sözleşmede intifa senedi sahiplerine yeni çıkarılacak payları edinme hakkı verilmişse, pay sahiplerinin kendi rüçhan haklarından kısmen de olsa feragat ettikleri şeklinde yorum yapılmalıdır. Böyle bir feragat durumunda yeni çıkarılacak payları üçüncü kişilerin edinmelerinin önüne geçilmiş, bu payları öncelikli olarak pay sahiplerinin ve intifa senedi sahiplerinin alabilmeleri sağlanmıştır. Diğer bir anlatımla pay sahiplerinin rüçhan hakları yatay olarak genişletilmiş, rüçhan hakkının kullanımı bakımından pay sahiplerinin yanına bir de intifa senedi sahipleri eklenmiştir.

İntifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından yararlanabilmeleri bakımından tabi olacakları oransal sınırlar esas sözleşmede serbestçe be-

üçüncü kişiye devretmeden önce mevcut pay sahiplerinden birisine önermek durumundadır. Fakat rüçhan hakkında bir sermaye artırımı ve bu sermaye artırımı vesilesiyle ortaya çıkacak olan paylara pay sahiplerinin öncelikli olarak malik olabilmeleri söz konusudur. (Ayrıntılı bilgi için bkz: Pulaşlı, Şerh, s. 1952.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. N. 851 vd.; Teoman Akünel, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahiplerinin Yeni Pay Alma Hakkı”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 1969, C. 3, S. 5, s. 257.).

¹¹⁷ İlgili esas sözleşme hükmünün kuruluşta düzenlenmesi ya da rüçhan hakkının mevcut esas sözleşmenin sonradan değiştirilerek varlık kazanması önem arz etmemektedir.

¹¹⁸ Akünel, s. 274.

lirlenebilir. Esas sözleşmede sadece intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından yararlanabilecekleri belirtilmiş, fakat bir oran öngörülmemişse, sermaye artırımı kararında da serbestçe bir oran belirlenebilir. Buna karşın esas sözleşmede ya da sermaye artırımı kararında intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından hangi oranlarda yararlanabilecekleri belirlenmemişse mevcut durumda şirketin intifa senedi sahiplerine rüçhan hakkını tanımak istediği, fakat bunun oranının belirlenmediği bir ihtimal meydana gelir. Pay sahiplerinin rüçhan hakkından payları veya imtiyazları oranında faydalanabilirler. Eğer intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından faydalanabilecekleri oran belirlenmemişse kâr payına ilişkin getirilen çözüm önerileri burada da getirilebilir. Bu ihtimalde hakkaniyetli bir dağıtım için öncelikle şirketin geçmiş uygulamalarına bakılmalıdır. Şirket geçmişte intifa senedi sahiplerine rüçhan hakkını hangi şartlarda tanımışsa, güncel durumda da benzer şartların geçerli kılınması kabul edilebilir. Benzer şekilde, şirketin geçmiş uygulamaları önce pay sahiplerinin rüçhan hakkından yararlanması, kalan rüçhanların intifa senedi sahiplerine dağıtılması şeklindeyse yine o usul izlenebilir. Şirketin geçmiş bir uygulaması olmaması durumunda ise intifa senedi sahipleri mahkemeye başvurarak rüçhan hakkının kullanılması için hakkaniyetli bir oran getirmesini isteyebilmelidirler. Rüçhan hakkının dağıtım oranlarının belirlenmemesi durumunda, yönetim kurulunun bir oran belirleyerek intifa senedi sahiplerinin bu oranlarda rüçhan hakkından faydalanmalarını belirlemesi kanaatimizce yerinde olmaz. Zira rüçhan hakkının kullanılması neticesinde, pay üzerinde mülkiyet hakkı doğacaktır. Yönetim kurulunun, pay sahiplerinin ve intifa senedi sahiplerinin mülkiyet haklarına müdahale etmesi kabul edilmemelidir. Yukarıda¹¹⁹ kâr payındaki benzer durum için TTK m. 348/1 hükmündeki "... kalanın en çok onda biri..." ibaresinin doğrudan onda bir olarak uygulanması ve intifa senedi sahiplerine bu oran üzerinden kâr dağıtımı yapılması gerektiği ifade edilmişti. Rüçhan hakkıyla ilgili kıyasen de olsa uygulanabilecek buna benzer bir oran bulunmamaktadır. Bu nedenle geçmiş yıllarda şirket uygulaması bulunmaması durumunda, ihtilafın çözülmesi için mahkemeye başvurmak kanaatimizce en doğru yol olacaktır.

İntifa senetlerinin özünde, pay sahipliği hakkı vermemekle birlikte paya çok yakın belgeler olduğu gerçeği bulunmaktadır. İşte intifa

¹¹⁹ Bkz: VI, B, 1, a başlığı altındaki açıklamalar.

senedi sahiplerine rüçhan hakkı bahşedilmesi bu tanımlamaya da uygun düşmektedir. İntifa senedi sahiplerine rüçhan hakkının tanınması özel olarak esas sözleşmede buna ilişkin bir düzenleme yapılmasıyla olur ve pay sahipleri kendi rüçhan haklarından feragat ederek şirketle ilişkide bulunan bazı kişilerin de pay sahibi olabilmelerine zemin hazırlamış olurlar. Pay sahiplerinin bu kararı almaları irade serbestisi ilkesi çerçevesinde değerlendirilmelidir. Esas sözleşmede intifa senedi sahiplerine rüçhan hakkının tanınması yönünde bir hükmün bulunması durumunda pay sahipleri rüçhan hakkının kullanımı bakımından kendilerinin yanı sıra intifa senedi sahiplerine de hak tanınmasını kabul etmişlerdir.

2. İntifa Hakkı Sahibinin Rüçhan Hakkı

Anonim şirketlerde rüçhan hakkının pay sahibine mi, yoksa intifa hakkı sahibine mi ait olacağı sorusunun cevabını verebilmek için, öncelikle rüçhan hakkının hukuki niteliğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Eğer rüçhan hakkı anonim şirket payının semeresi niteliğindeyse rüçhan hakkı intifa hakkı sahibine ait olmalıdır. Nitekim semerelerden yararlanma hakkı intifa hakkı sahibindedir. Ancak rüçhan hakkına payın semeresi denilemezse, bu durumda rüçhan hakkının sahibi, pay sahibi olmalıdır.

Doktrinde rüçhan hakkının, anonim şirket payının semeresi niteliğinde olmadığı yönünde neredeyse bir görüş birliği bulunmaktadır.¹²⁰ Kanaatimizce de rüçhan hakkının, payın bir semeresi olarak değerlendirilmesi olanaksızdır. Dolayısıyla rüçhan hakkı, TMK çerçevesinde

¹²⁰ İbrahim Bektaş, Anonim Ortaklıklarda Yeni Pay Alma (Rüçhan) Hakkının Kısıtlanması ve Devri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2023, s. 484-485.; Hayri Domanıç, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması-TTK Şerhi, C. 2, Temel Yayınları, İstanbul, 1988, s. 1028.; Fahiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 253.; Teoman İntifa, s. 57, dpn. 29.; Aytac, s. 125.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1405.; Andreas Christ, Die Nutzniessung an Aktien, Diss., Basel, 1933, s. 83 vd.; Oskar Glettig, Die dinglichen Rechte an Aktien, Diss., St. Gallen, 1953, s. 111.; Fritz Von Steiger, İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku (Çeviren: Tahir Çağa), Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968, s. 174. Ayrıca Arslanlı, Rüçhan hakkının, yeni paylar eski payların tebdili suretiyle çıkarılmışsa intifa hakkı sahibine, bunun dışındaki durumlarda ise pay sahibine ait olması gerektiğini ifade etmiştir (Arslanlı, s. 111, dpn. 33.)

intifa hakkı sahibine bahşedilen yetkiler içerisinde yer almaz. Bu nedenle, netice olarak denilebilir ki, intifalı bir anonim şirket payına isabet eden rüçhan hakkını kullanma yetkisi intifa hakkı sahibinde değil pay sahibinde olmalıdır.^{121 122}

TTK m. 461/4 hükmünde de düzenlendiği üzere, rüçhan hakkı sözleşme ile devredilebilir.¹²³ Buradan hareketle bir intifa hakkı sahibinin rüçhan hakkından faydalanabilmesi, ancak rüçhan hakkının kendisine devredilmesi halinde mümkün olur. Öte yandan payın semeresi niteliğinde olmayan rüçhan hakkının herhangi bir devir olmadan -yani sadece intifa hakkından kaynaklı olarak- intifa hakkı sahibine ait olabilmesi, ancak oy hakkında olduğu gibi özel bir kanuni düzenlemenin bulunması ihtimalinde söz konusu olur. Diğer bir deyişle, rüçhan hakkının intifa hakkı sahibine ait olacağına yönelik açık bir kanuni düzenleme bulunursa, intifa hakkı sahibi rüçhan hakkından ancak o zaman yararlanabilecektir. Ancak hukuk sistemimizde rüçhan hakkının intifa hakkı sahibine ait olacağına yönelik açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksine TTK m. 461 hükmünde yeni çıkarılan payları talep etme konusunda "*Her bir pay sahibi...*" ibaresi kullanılmıştır. Bu nedenle de rüçhan hakkını kullanma yetkisi intifa hakkı sahibinde değil, pay sahibinde olmalıdır.

3. Rüçhan Hakkı Bakımından Farklılıklara İlişkin Değerlendirme

Rüçhan hakkından yararlanma bakımından intifa senedi sahipleri arasında bir ayrıma gidilmiştir. Kanunda rüçhan hakkından yararlanabilme bakımından sadece adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri sayılmışlardır. Bunun dışında kalan kurucu intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından faydalanabilmeleri söz konusu değildir. Kurucu intifa senedi sahiplerinin rüçhan hakkından yararlanabilmeleri ancak bir pay sahibinin kendisine ait olan rüçhan hakkını kurucu intifa senedi sahibine devretmesi durumunda mümkün olur;

¹²¹ Akünel, s. 275.; Bektaş, s. 484-485.

¹²² Üzerinde intifa hakkı bulunan anonim şirket payının sahibinin rüçhan hakkını kullanmak zorunda olup olmaması, bu hakkı kullanmamasının sonuçları, bu hakkı kullanması halinde intifa hakkının akıbeti gibi hususlara çalışma konusu dışında olduğundan dolayı değinilmemiştir.

¹²³ Rüçhan hakkının devredilmesiyle ilgili detaylı bilgi için bkz: Bektaş, s. 467 vd.

fakat bu durum kurucu intifa senedi sahiplerine yönelik özel bir düzenleme değildir. Zira pay sahibi, pay sahipliği sıfatını haiz olan veya olmayan herkese rüçhan hakkını devredebilir (TTK m. 461/4).

İntifalı anonim şirket payı bakımından ise intifa hakkı sahibinin de rüçhan hakkı bulunmamaktadır. Bu açıdan intifa hakkı sahibi ve kurucu intifa senedi sahiplerinin yetkileri birbirine benzemektedir. Adi intifa senedi ve katılma intifa senedi sahipleri, mevzuatta kendilerine bahsedilen bu rüçhan haklarını kullanmaları durumunda (anonim şirkette önceden payları yoka) anonim şirkette pay sahibi sıfatını kazanacaklardır. Zira rüçhan hakkının kullanılması durumunda, kullanan kişi anonim şirket payının maliki olmaktadır.¹²⁴

Rüçhan hakkının pay sahibine ait olması, anonim şirkette yeni çıkarılacak payların da pay sahibine ait olması neticesini meydana getirir. Bu netice ise intifalı anonim şirket payının şirket sermayesine oranını düşürür. Zira rüçhan hakkı, sermaye artırımı durumunda gündeme gelen bir haktır. İntifalı payların sermayeye oranının azalması ise kuşkusuz intifa hakkı sahibinin haklarına zarar verir. Örneğin 100 paydan oluşan bir anonim şirkette 10 pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmişken intifa hakkı sahibi, dağıtılacak kârın %10'unu almaya hak kazanır. Şirket esas sermayesi artırılıp toplamda 1000 adet pay oluşturulursa ve intifalı pay sayısı aynı kalmaya devam ederse intifa hakkı sahibinin alabileceği kâr payı oranı %1'e düşecektir. Dolayısı ile rüçhan hakkının intifa hakkı sahibine değil de pay sahibine ait olması intifa hakkı sahibine zarar verir. Bu durumun önüne geçilmesi amacıyla intifa hakkı kaim değerler üzerinde de devam etmelidir (TMK m. 798/2). Daha açık bir ifadeyle, pay sahibi kendisine ait olan rüçhan hakkını kullanarak elde ettiği yeni paylar üzerinde de intifa hakkı tesis edilmelidir.¹²⁵ Bu durumda pay sahibine ait olan pay adedi artış göstermesine rağmen şirket esas sermayesi içerisindeki oranı değişmez ve intifalı payların oranı da aynı kalmış olur. Öte yandan, pay sahibi rüçhan hakkını kullanmaya zorlanamaz.¹²⁶ Pay sahibinin rüçhan hakkını kullanmayarak yeni payları edinmemesi durumunda ise intifa hakkı sahibinin haklarına hâlel gelmesi kaçınılmazdır. Böyle bir ihtimalde

¹²⁴ Akünel, s. 257.

¹²⁵ Akünel, s. 276.; Akın/Yılmaz, s. 3806-dpn. 16.

¹²⁶ Akünel, s. 261.

ise intifa hakkı sahibi, intifa ilişkisine dayanarak pay sahibinden zararlarının tazminini isteyebilmelidir.

E. İPTAL DAVASI AÇMA HAKKI BAKIMINDAN

İntifa senedi sahiplerinin ve intifa hakkı sahiplerinin anonim şirket genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilip açamayacakları hususu ayrı bir başlık altında değerlendirilmelidir. Her iki hak sahibi grubunun da iptal davası açabilme ihtimalleri, bu kişilere, anonim şirkete karşı sahip oldukları haklara hanel getirebilecek nitelik taşıyan genel kurul kararlarının iptalini isteme yetkisi verilebilip verilmeyeceği düşüncesinden ortaya çıkmaktadır. Örneğin intifa senedi sahiplerinin kâr payı alma haklarının bulunduğu bir anonim şirkette genel kurul, kâr payı dağıtımına ilişkin karar alırken intifa senedi sahiplerini görmezden gelerek sadece pay sahiplerine kâr payı dağıtımı yapılması yönünde bir karar almış olabilir. Benzer ihtimal intifa hakkı sahibi bakımından da söz konusu olabilir. Mesele intifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

1. İntifa Senedi Sahiplerinin İptal Davası Açma Yetkisinin Olup Olmadığı

Kurucu intifa senedi sahiplerinin, kâr payı alma haklarına aykırı genel kurul kararlarına karşı iptal davasıyla ilgili olarak DEMİRTAŞ YAVAŞ “Kurucunun aynı zamanda pay sahibi olması halinde, koşullarının oluşması durumunda genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmesi mümkündür.” ifadelerini kullanmıştır.¹²⁷ Mezkûr ifadelerden de anlaşılabilirce üzere bir kurucu intifa senedi sahibinin sadece bu sığata dayanarak anonim şirket genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmesi söz konusu değildir. Biz de bu çıkarıma katılmaktayız.¹²⁸ Kurucu intifa senedi sahibinin iptal davası açabilmesi için bu sıfatının yanı sıra şirkette pay sahibi olması ve iptal davası açabilmenin diğer şartlarının da mevcut olması gerekir (TTK m. 445 ve TTK m. 446).

HAZIROĞLU ise pay sahibi sıfatı taşıyan intifa senedi sahiplerinin pay sahipliği sıfatına dayanarak iptal davası açamamaları gerektiğini;

¹²⁷ Demirtaş Yavaş, s. 1573.

¹²⁸ Aynı yönde Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Altaş, İntifa, s. 34.; Moroğlu, İntifa, s. 320.; Forsmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 625 § 47, N 33.

ilgililerin pay sahipliği sıfatına dayanarak açacakları dava ile başka bir hukuki ilişkiden (intifa senedi ilişkisi) kaynaklanan menfaatleri koruyamamaları gerektiğini; aksi halde pay sahipliği sıfatını haiz olmayan intifa senedi sahipleri ile aralarında uyumsuzluk meydana getirilmiş olacağını ifade etmiştir.¹²⁹ Kanaatimizce hem pay sahibi sıfatını hem de intifa senedi sahibi sıfatını haiz kişilerin intifa senedinden kaynaklı haklarına zarar geleceği düşüncesiyle iptal davası açabilmelerinin önüne bir engel konulmamalıdır. Zira bir intifa senedi sahibi açısından zarar meydana getirebilecek bir genel kurul kararı diğer intifa senedi sahipleri açısından da zarar meydana getirir. Anonim şirkette hem pay sahibi hem de intifa senedi sahibi olan kişilerin pay sahipliği sıfatına dayanarak iptal davası açmaları durumunda ve davanın kabul edildiği varsayımında, iptali istenen genel kurul kararı sadece davacı açısından geçerli olmayacak; tüm pay sahipleri ve tüm intifa senedi sahipleri açısından geçerli olacaktır. Diğer bir deyişle, pay sahipliği ve intifa senedi sahipliği sıfatını taşıyan kişinin açacağı iptal davasının kabul edilmesi durumunda, pay sahipliği sıfatını haiz olmayan intifa senedi sahiplerinin de hakları korunmuş olacaktır. Bu nedenle yazarın yer verdiği Yargıtay kararları kanaatimizce yerindedir.¹³⁰

Kurucu intifa senedi sahipleri bakımından varılan bu neticenin adi intifa senetleri ve katılma intifa senedi sahipleri bakımından da kabul edilmesi gerekir. Adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri, intifa senedinden kaynaklı haklarına aykırı nitelikte olan genel kurul kararlarına karşı, pay sahibi sıfatını taşımamaları durumunda iptal davası açamamalıdır.¹³¹

Genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi TTK m. 445 vd. hükümlerinde, iptal davası açabilecek kişiler ise aynı başlıkla TTK m. 446 hükmünde düzenlenmiştir. TTK m. 446 hükmündeki düzenleme tahdidi olarak yapılmıştır. Burada öngörülenlerin dışında herhangi bir kişinin anonim şirket genel kurul kararlarının iptalini mahkemeden isteyememesi gerekir.¹³²

¹²⁹ Hazıroğlu, Kurucu, s. 184-187.

¹³⁰ Hazıroğlu, Kurucu, s. 185, dpn. 630.

¹³¹ Altaş, Pay Defteri, s. 111.; Pulaşlı, Şerh, s. 2438.; Moroğlu, İntifa, s. 320.

¹³² Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 258.

İntifa senedi sahiplerinin iptal davası açamamalarına yönelik diğer bir gerekçe de TTK m. 503 hükmünden çıkarılabilir. Söz konusu düzenlemede intifa senedi sahiplerine pay sahipliği haklarının bahşedilmeyeceği açıkça ifade edilmiştir. Devamında ise intifa senedi sahiplerinin kullanabilecekleri pay sahipliği hakları tek tek sayılmıştır. İptal davası açmak da başlı başına bir pay sahipliği hakkı olduğu için, zaten oy hakkına da sahip olmayan intifa senedi sahiplerinin iptal davası açma hakkından yararlanamamaları gerekmektedir.¹³³

İntifa senedi sahiplerinin genel kurul kararlarına karşı iptal davası açamamaları durumu, diğer davaları da açamayacakları anlamına gelmez. İntifa senedi sahipleri, genel kuruldan kendilerini zarara uğratabilecek herhangi bir kararın çıkması durumunda başka hukuki haklara da sahiptirler. Örneğin kâr paylarını elde edememeleri durumunda veya kendilerine rüçhan hakkının kullandırılmaması durumunda intifa senedi sahipleri, bu haklarının zamanında ifa edilmemesi halinde¹³⁴ zararlarının tazmin edilmesini şirkete karşı ileri sürebilirler. Zira intifa senedi sahipleri ile anonim şirket tüzel kişiliği arasında bir sözleşmesel ilişki mevcuttur ve intifa senedi sahipleri sözleşmeden kaynaklı haklarını her zaman kullanabilirler.

2. İntifa Hakkı Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakları

TTK m. 432/2 hükmünde düzenlendiği üzere, anonim şirket payı üzerinde intifa hakkının bulunması durumunda oy hakkı intifa hakkı sahibine aittir. Aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça, intifalı paya isabet eden oy hakkının pay sahibi tarafından değil de intifa hakkı sahibi tarafından kullanılabilmesi gerekir.¹³⁵ Kanunda öngörülen bu düzenleme, intifa hakkına konu olan değer (anonim şirket payı) üzerinde pay sahibine kıyasla intifa hakkı sahibinin korunmaya değer menfaatinin üstün tutulması esasına dayanır. Nitekim bu husus TMK m. 803/1 hükmünde intifa hakkı sahibine bahşedilen yönetme hakkı ile de kanuni düzenlemeye konu edilmiştir.

¹³³ Esas sözleşmeye konulacak bir hükümle intifa senedi sahiplerine genel kurula katılma ve soru sorma haklarının verilebileceği yönünde bkz: Pulaşlı, Şerh, s. 2438.

¹³⁴ Hazıroğlu, Kurucu, s. 187.

¹³⁵ Konuyla ilgili detaylı açıklamalar için bkz: Akın/Yılmaz, s. 3817.; Kendigelen, İntifa, s. 303 vd.; Domaniç, s. 890.; Teoman, İntifa, s. 374.; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 264.; Oğuz, s. 29.; Berzek, s. 224, Arslanlı, s. 85.; 227.; Aytac, s. 124.; Pulaşlı, Şerh, s. 1118.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, N. 741d.

Anonim şirketlerde iptal davası açma hakkı oy kullanma hakkından kaynaklanmaz. Ancak oy hakkı ve iptal davası açma hakkı bir-biriyle yakın haklardır. Bu çıkarım özellikle iptal davası açılabilme şartlarının yer aldığı TTK m. 446 hükmünden anlaşılabılır. Mezkûr düzenlemenin (a) bendinde iptal davası açabilecek kişilerin karara olumsuz oy vermesi aranmıştır. Benzer şekilde, aynı düzenlemenin (b) bendinde ise çağrının usulsüz olması gerekçesiyle iptal davası açılabileceği ifade edilmiştir. Oy hakkına sahip bir intifa hakkı sahibine çağrı yapılmaması durumunda intifa hakkı sahibinin oy kullanması da bir şekilde engellenmiş olacaktır.¹³⁶ Bu engellemeye maruz kalan intifa hakkı sahibinin iptal davası açma hakkı bulunmaktadır. Görüleceği üzere özellikle bu iki madde bendi, oy hakkı ile iptal davası açma hakkının yakın haklar olduğuna delalet etmektedir.

Oy hakkıyla bağlantılı olmaları nedeniyle intifa hakkı sahibi genel kurula katılma, müzakerelerde bulunma ve konuşma gibi hakların yanı sıra iptal davası açma haklarına da sahip olmalıdır.¹³⁷ Daha sade bir ifadeyle, oy hakkının intifa hakkı sahibine ait olduğu durumlarda intifa hakkı sahibinin iptal davası açabilme hakkının varlığı da kabul edilmelidir. Zira müzakerelere katılma, konuşma, oy kullanma gibi haklara sahip olan ve bu hakları pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla değil kendi adına kullanan tarafın genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilmesi gerekir. Ayrıca iptal davası neticesinde verilecek karar anonim şirket payına ve dolayısı ile intifa hakkı sahibinin intifa hakkı çerçevesinde yararlanabileceği haklara etki eder. İntifa hakkı sahibinin iptal davası açabilme yetkisine sahip olmadığının kabulü halinde, oy kullanma hakkının işlevsizleştirilmesi tehlikesi söz konusu olur.

İntifa hakkı sahibinin haklarına erişmesinin engellenmesi duruma bir örnek vermek gerekirse; anonim şirketin bir önceki faaliyet

¹³⁶ TTK m. 499/1 hükmünde, anonim şirket pay sahiplerinin yanı sıra intifa hakkı sahiplerine ilişkin bilgilerin de pay defterine kaydedilmesi öngörülmüştür. Anılan düzenlemeden hareketle, oy hakkının ve oy hakkıyla bağlantılı olan genel kurula katılma, müzakerelere katılma, konuşma gibi hakların da intifa hakkı sahibine ait olması gerektiğinden; anonim şirketin intifa hakkı sahibine yönelik olarak da genel kurula çağrı prosedürlerini işletmesi gerektiği kanaatindeyiz. Aksi halde intifa hakkı sahibinin, çağrının usulsüz olarak yapıldığını ileri sürme hakkı doğmalıdır.

¹³⁷ Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 264-267.; Domaniç, s. 890.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, N. 741d.; Kendigelen, İntifa, s. 317-318.

döneminde net kâr elde ettiği bir durumda yedek akçeler de usulüne uygun olarak ayrılmasına rağmen genel kurulda kâr dağıtılmayacağına ilişkin karar verilmiş olabilir. Bu ihtimalde, şirketten kâr payı talep edebilecek olan intifa hakkı sahibinin, intifa hakkından doğan yararlanma haklarını kullanmasının önüne geçilmesi tehlikesi meydana gelir. İntifa hakkı sahibinin hem intifa hakkının doğasından kaynaklanan yetkiler nedeniyle hem de anonim şirket genel kurulunda sahip olduğu oy kullanma hakkıyla bağlantılı olması nedeniyle, iptal davası açabilmesi gerekir. Tabiidir ki iptal davası açılabilmesi için gereken diğer şartların da mevcut olması gerekir.

Öte yandan ayrıca belirtilmelidir ki, TTK m. 446 hükmünün burada zikredilen (a) ve (b) bentlerinde özne olarak pay sahibinin gösterilmesi, intifa hakkı sahibinin iptal davası açma hakkını engellememelidir. Kanaatimizce anılan düzenlemeler gai yorum yapılarak geniş bir şekilde değerlendirilmeli ve özellikle oy hakkının intifa hakkı sahibinde olduğu durumlarda kendisinin iptal davası açma hakkının da olduğu kabul edilmelidir.

Oy hakkının intifa hakkı sahibinde olması TTK m. 432/2 hükmünde tamamlayıcı hukuk kuralı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede belirtilen hususun aksi kararlaştırılabilir. Diğer bir deyişle, taraflar aralarında anlaşarak intifalı anonim şirket payına isabet eden oy hakkının pay sahibinde olmasını da belirleyebilirler. Bu ihtimalde intifa hakkı sahibinin oy hakkı bulunmadığı gibi iptal davası açma hakkı da bulunmamalıdır. İntifa hakkı sahibi, intifalı anonim şirket payından gerektiği ölçüde yararlanamaması durumunda pay sahibinden iptal davası açmasını talep etmeli, gerekirse pay sahibine karşı zararlarının karşılanması talebinde bulunabilmelidir.¹³⁸

¹³⁸ Moroğlu ve Kendigelen oy hakkının kime ait olduğundan bağımsız olarak, pay sahibinin yanı sıra her ihtimalde intifa hakkı sahibinin de iptal davası açma hakkına sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir (Bkz: Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 264-267.; Kendigelen, İntifa, s. 317-318.). Kanaatimizce de benzer şekilde, oy hakkının pay sahibinde bırakılması durumunda intifa alacaklısının, intifalı anonim şirket payının kaderini pay sahibine bırakmış olarak kabul edilmelidir ve oy hakkına sahip olmayan intifa alacaklısının iptal davası açamaması gerekir. KIRCA ise konuyla alakalı olarak pay sahibinin yanı sıra intifa hakkı sahibinin de iptal davası açabilmesi yönündeki hâkim görüşe vurgu yapmış, kanaat belirtmemiştir (Bkz: Kirca, s. 146, N. 235.)

3. İptal Davası Açma Hakları Bakımından Değerlendirme

İntifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri arasında iptal davası açma hakkına sahip olup olmamaları bakımından da farklılık bulunmaktadır. İntifa senedi sahipleri genel kurul kararlarına karşı iptal davası açamazken, intifa hakkı sahiplerinin oy hakkına sahip olmaları durumunda iptal davası açabilmeleri kabul edilmelidir.

İptal davası açamayan intifa senedi sahiplerinin herhangi bir zarara uğramaları durumunda haklarını elde edebilmeleri bakımından hangi yolu izleyebileceklerine de değinilmesi gerekir. Kanaatimizce intifa senedi sahipleri anonim şirketten elde edemedikleri haklarını doğrudan şirket tüzel kişiliğine karşı açacakları davayla talep edebilmelidirler.

İptal davasını açabilecek kişilerin yer aldığı TTK m. 446 hükmündeki tahdidi saymanın tek istisnası intifa hakkı sahibi olmalıdır. Zira intifa hakkı sahipleri, intifa senedi sahiplerinden farklı olarak bazı pay sahipliği haklarından faydalanırlar. Ayrıca TTK m. 503 hükmünde intifa senedi sahiplerine pay sahipliği haklarının bahsedilemeyeceği açıkça ifade edilmişken, bu kişilerin yararlanabilecekleri pay sahipliği hakları özel olarak sayılmıştır. Bunun bir neticesi olarak bazı pay sahipliği haklarını haiz olan intifa hakkı sahiplerinin, intifa senedi sahiplerinden farklı olarak iptal davası açma hakkına sahip olmaları son derece olağandır.

İntifa senedi sahipleri pay sahipliği haklarından faydalanamıyorken intifa hakkı sahiplerinin bir pay sahipliği hakkı olan iptal davası açma hakkından yararlanabilmesi, TMK'da düzenlenen intifa hakkının temel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. İntifa hakkı sahibi, intifa konusu olan değeri (anonim şirket payını) kullanma, ondan yararlanma ve onu yönetme yetkilerine sahiptir. Bu yetkilerin intifa hakkı sahibinden esirgenmesi durumunda gerçek bir intifa hakkından da bahsedilemez. Bu nedenle intifa senedi sahiplerinden farklı olarak intifa hakkı sahiplerinin iptal davası açabilme hakkına ve yetkisine sahip olması gerekir.

F. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI BAKIMINDAN

Tebliğ m. 39 hükmü gereği katılma intifa senedi sahiplerine açıkça bilgi alma ve inceleme hakkı bahsedilmiştir. Katılma intifa senedi sa-

hiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmesi bakımından bir ön şart düzenlenmemiştir. Oysa kurucu intifa senedi sahiplerinin ve adi intifa senedi sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakları bulunmamaktadır.¹³⁹ Bu yönüyle intifa senedi türleri bakımından farklılık mevcuttur.

Oy hakkının kendisinde olduğu durumlarda intifa hakkı sahibi de bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmelidir¹⁴⁰. Zira intifa hakkı sahibinin hangi yönde oy kullanacağı, bilgi alma ve inceleme hakkı çerçevesinde edindiği bilgiler çerçevesinde gerçekleşir. Doktrinde bilgi alma ve inceleme hakkının, oy hakkının bir uzantısı olduğu ve oy hakkına sahip olan tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını da kullanabilmesi gerektiği yönünde yerinde bir çoğunluk görüşü mevcuttur.¹⁴¹ Öte yandan, oy hakkının kendisinde olmadığı durumlarda intifa hakkı sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkından yararlanabilmesi söz konusu olmamalıdır.

İntifa hakkı sahibi genel kurulda bu hakları kullanabileceği gibi, genel kurul dışında da bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmelidir. Şöyle ki, şirketin finansal tabloları başta olmak üzere bazı belgeler şirket merkez ve şubelerinde genel kuruldan en az on beş gün önce pay sahiplerinin incelemesine açık tutulur (TTK m. 437/1). Finansal tabloların ve konsolide tabloların yine şirket merkez ve şubelerinde bir yıl süre ile pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulacağı da TTK m. 437/1 hükmünde ifade edilmiştir. Her ne kadar kanun metninde pay sahibinden bahsedilse de, özellikle oy hakkının kendisine olduğu durumlarda bu haktan intifa hakkı sahibinin faydalanması gerekir. Kanaatimizce bu durum herhangi bir sorun ortaya çıkarmaz. Zira akıllara gelecek ihtimal, şirketle doğrudan bir bağı olmayan intifa hakkı sahibinin şirket bilgilerine ve belki de şirket sınırlarına erişmesi ihtimali ve bunun bir sorun teşkil etmesidir. Söz konusu durumda incelemelerin yapıldığı belgelerin zaten sunulduğu ve tartışıldığı genel kurula katılan, oy kullanan ve gerektiğinde iptal davası açma hakkına

¹³⁹ Altaş, Pay Defteri, s. 110.; Moroğlu, İntifa, s. 320.

¹⁴⁰ Teoman, İntifa, s. 372.; Christ, s. 65.; Kendigelen, İntifa, s. 321.; Arslanlı, s. 232-233.; Glettig, s. 101-102.

¹⁴¹ Oğuz, s. 40.; Aytacı, s. 124.; Berzek, s. 224 vd.; Teoman, İntifa, s. 372.; Von Steiger (Çağa), s. 173-174.; Akın/Yılmaz, s. 3817.; Glettig, s. 102-103.; Christ, s. 66.

da sahip olan bir intifa hakkı sahibinin şirketi bilgilerine ve sırlarına erişmesi sorun olarak görülmemelidir. Bu konuda intifa hakkı sahibi, pay sahibi ile eşdeğer muameleye tabi tutulmalıdır. Diğer bir deyişle, incelemesi yapılacak ya da bilgi edinilecek husus pay sahibi açısından şirket sırrı niteliğindeyse, ancak o zaman intifa hakkı sahibi açısından da şirket sırrı niteliği taşınmalıdır.

Netice olarak bilgi alma ve inceleme hakkından oy hakkına sahip olmaları ön şartıyla intifa hakkı sahipleri ve herhangi bir ön şarta tabi olmaksızın katılma intifa senedi sahipleri yararlanabilirken, kurucu intifa senedi sahipleri ve adi intifa senedi sahipleri yararlanamazlar.

VI. HAKKIN DEVRİ BAKIMINDAN FARKLILIKLAR

Bu başlık altında, intifa senetlerinin (ve dolayısıyla intifa senetlerinden kaynaklanan hakların) ya da intifa hakkının devredilebilir devredilemeyeceği meselesi üzerinde durulacaktır.

1. İntifa Senetlerinin Devri

İntifa senetlerinin hukuki niteliğinin kıymetli evrak olduğu daha önce izah edilmişti.¹⁴² Kıymetli evrak olmalarının neticesinde tüm intifa senetleri emre ya da hamiline yazılı olarak düzenlenebilirler (TTK m. 502/2). TTK m. 502/2 hükmü tüm intifa senetleri bakımından geçerlidir. Kanunda intifa senetlerinin devredilebilir devredilemeyeceği ile ilgili açık bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle söz konusu meseleyle ilgili olarak bir tespitin yapılması ihtiyacı doğmuştur.

İntifa senetleri, sahibine bir alacak hakkı bahşeder. Zira intifa senetleri bir karşılığa dayanarak çıkarılırlar. Karşılığa dayanarak çıkarılan ve sahibine alacak hakkı bahşeden bir değer devredilebilme özelliğini haiz olması gerekir.¹⁴³ Öte yandan TTK m. 140/5 hükmünden de intifa senetlerinin devredilebilme özelliğinin bulunduğu sonucuna ulaşılabilir. Mezkûr düzenlemede, birleşme durumunda devralan şirketin intifa hakkı sahiplerine eş değerde haklar bahşetmesini veya intifa senetlerini birleşme sözleşmesinin akdedildiği tarihteki gerçek de-

¹⁴² Bkz: V numaralı başlık altındaki açıklamalar.

¹⁴³ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, s. 290.

ğ erinden satın alması zorunlu tutulmuştur.¹⁴⁴ Buradan çıkarılabilecek netice, intifa senetlerinin bir değeri olduğudur. Bu değ er para ile ifade edilebilir. Anılan düzenlemede intifa senetlerinden bahsedildiğ i için, diğ er bir deyiş le intifa senetleri arasında bir ayırım gözetilmediğ i için, tüm intifa senedi türlerinin bir değeri olduğ u ve bunların devredilebilmelerinin önünde herhangi bir engel olmadığ ı sonucuna ulaşılmalıdır. İlkel olarak tüm intifa senetlerinin devredilebileceğ ini kabul etmekle birlikte, intifa senedi türleri arasındaki bazı farklılıklara da dikkat çekmek gerekir.

Elbette TTK m. 140/5 hükmü intifa senetlerinin maddi bir değeri olduğunun tek dayanağ ı değildir. Bu hüküm yalnızca mevcut ekonomik olgunun bir uzantısı niteliğindedir. Bu nedenle intifa senedinin maddi değ erine ilişkin Uluslararası Değ erleme Standartları'na da bakılması gerekmektedir.¹⁴⁵ Uluslararası Değ erleme Standartları kapsamında piyasa, gelir ve maliyet yaklaşımları kullanılarak yapılacak değ erlendirmeler, intifa senetlerinin salt bir hukuki kavram olmadığ ını, ayrıca ekonomik bir varlık olarak değ erlendirilmesi gerektiğ ini göstermektedir.

TTK m. 348 hükmünün başlığ ı “*Kurucu Menfaatleri*” şeklindedir. Madde içerisinde, birtakım ayrıcalıkların “*kuruculara*” tanınabileceğ i ifade edilmiştir. Kurucu intifa senetleri, kuruculara tanınan menfaatlerin tecessüm ettirildiğ i belgelerdir. Hükmün amacından da yola çıkılarak, ilgili hükmün sadece kuruculara yönelik olarak birtakım menfaatler öngördüğ ü rahatlıkla söylenebilir. Bu nedenle kurucu intifa senetlerinin, dolayısıyla da kurucu intifa senetleri çerçevesinde kuruculara tanınan menfaatlerin kurucular dışındaki kişilere devredilememesi gerekmektedir.¹⁴⁶ Kanun gereğ i kurucu intifa senetlerinin emre yazılı kıymetli evrak ve hamiline yazılı kıymetli evrak şeklinde

¹⁴⁴ Devralan şirketin intifa senetlerini satın alması durumunda intifa senetlerinden kaynaklanan hakların sona ermesi gerekir. Ancak kanaatimizce devralan şirket, devraldığ ı bu intifa senetlerini baş ka kişilere verebilir ve yeni bir intifa senedi sahipleri grubu oluşturabilir.

¹⁴⁵ Uluslararası Değ erleme Standartları, Uluslararası Değ erleme Standartları Konseyi tarafından yayınlanan ilkeleri ihtiva eder. <https://tspb.org.tr/wp-content/uploads/2023/03/Ek-UDS.pdf> (Eriş im Tarihi: 28.02.2025).

¹⁴⁶ Aksi görüş için Hazıroğ lu, Kurucu, s. 76-77.; Hüffer/Koch, AktG § 26 Rn. 2.; Spindler/Stilz, AktG § 26 Rn. 6.; Imregün, Kurucu, s. 483-484.

düzenlenmekte olmaları bu sonucu değiştirmemelidir. Sözgelimi bir anonim şirketin kurucusu, kendisine verilen kurucu intifa senedine dayanarak şirketten elde edeceği kârdan pay alma hakkını üçüncü bir kişiye devredememelidir. Burada devredilemezlikle kastedilen, üçüncü kişiye ilgili hakkı anonim şirketten talep edebilme yetkisinin bahşedilemeyecek olmasıdır. Elbette kurucu intifa senedi sahibi, anonim şirketten elde edeceği ya da halihazırda elde ettiği kâr payını alacağın devri hükümleri çerçevesinde devredebilir. Bu durumda da kurucu intifa senedi sahibi ile üçüncü kişi arasında nispi bir ilişki meydana gelmiş olur.

Öte yandan kurucu intifa senetlerinin anonim şirketin kurucusu niteliğini haiz bir başkasına devredilebilmesi ise kanaatimizce mümkün olmalıdır. Bu durumda TTK m. 348 hükmünde düzenlenen ve kuruculara özel olarak hasredilen özel statüye bir hâlel gelmeyecektir. Kâr payı elbette sadece kuruculara tanınan bir hak değildir. Pay sahiplerine ait olan bu hakkın pay sahibi olmayan kişilere (kuruculara) bahşedilebilmesi kanunen öngörülmüştür. Bu nedenle kuruculara kâr kayı alma hakkının tanınması, özel ve istisnai bir durum olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca kurucuların şirket kurulduktan sonra paylarını devretmeleri durumunda dahi şirketin kârından pay talep edebilmeleri, kendilerine özel bir statünün bahşedilmesi olarak değerlendirilmelidir. Buradan hareketle söz konusu statünün sadece kurucular arasında el değiştirebilmesi gerekir. Bu durumda kurucu intifa senetleri emre yazılı ise ciro ve zilyetliğin devri ile, hamiline yazılı ise de sadece zilyetliğin devri ile söz konusu işlem gerçekleştirilmelidir.¹⁴⁷

Adi intifa senetleri ve katılma intifa senetleri açısından herhangi bir devir engeli bulunmamaktadır. Zira birtakım pay sahipliği haklarının bağlandığı ve anonim şirket karşısında üçüncü kişi konumunda bulunan kişilere verilen bu senetlerin emre ya da hamiline yazılı olarak düzenlenebilmesinin nedeni, bunların tedavülünün sağlanabilmesidir. Diğer bir deyişle, kanaatimizce, kanun koyucu adi intifa senetlerinin ve katılma intifa senetlerinin bir başkasına devredilmesini

¹⁴⁷ TTK m. 489 hükmü hamiline yazılı pay senetlerine yönelik düzenlendiğinden ve intifa senetleri pay senedi niteliğinde olmadığından, hamiline yazılı intifa senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşu'na bildirilmesine gerek bulunmamaktadır.

istemeseydi ya bunu açıkça ifade ederdi ya da söz konusu hakları emre veya hamiline yazılı kıymetli evraka bağlamazdı. Kanun koyucunun bir hakkın devredilmesini yasaklayabileceği duruma örnek olarak intifa hakkı gösterilebilir. TMK kapsamında yer alan ve sınırlı aynı hak niteliği taşıyan intifa hakkı üçüncü bir kişiye devredilemeyen (düzenli) bir haktır. İntifa hakkının bir alacağın karşılığı olarak tanınması durumunda dahi durum değişmez. Diğer bir deyişle, bir değer sadece karşılığının olması, o değer devredilebilmesini tek başına sağlamaz. Başka unsurlar da gerekebilir. Buradan hareketle, kanun koyucunun intifa senetlerinin devredilmesini amaçlamaması durumunda bunu kanun ile yasaklayabileceği sonucuna ulaşılmalıdır.

2. İntifa Hakkının Devri

TMK sistematüğinde TMK m. 779 vd. hükümlerinde irtifak hakları düzenlenmiştir. Taşınmaz lehine kurulabilen irtifak hakları bir kenara bırakılacak olursa, kişi lehine kurulabilen irtifak hakları kendi içinde düzenli (el değıştirmeyen) ve düzensiz (el değıştirebilen) irtifak hakları olarak iki gruba ayrılır. İntifa hakkı da düzenli yani el değıştirmeyen irtifak haklarındanır. Bu çıkarım TMK m. 796 ve m. 797 hükümlerinden hareketle yapılmaktadır. Anılan maddelerde intifa hakkının sona erme sebepleri arasında devir ya da miras yoluyla intikal sayılmamaktadır.

Anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı, TMK m. 794 vd. hükümlerinde düzenlenen intifa hakkı niteliğindedir. Bu özelliğı gereğı anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkının bir başkasına devredilemeyeceğı ve mirasçılara intikal etmeyeceğı söylenmelidir.¹⁴⁸

Anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı her ne kadar bir başkasına devredilemese ve mirasçılara intikal edemese de intifa hakkının sadece kullanımı bir başkasına devredilebilir.¹⁴⁹ Sözgelimi intifa hakkı sahibi, anonim şirketin genel kurulunda oy hakkını kul-

¹⁴⁸ Gürsoy/Eren/Cansel, s. 814.; Köprülü/Kaneti, s. 98.; Wieland (Karafakih), s. 436.; Ertas, s. 506.; Ayan, Sınırlı Aynı Haklar, s. 81.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 948.; Pulaşlı, Şerh, s. 2438.

¹⁴⁹ Wieland (Karafakih), s. 448.; Özen, s. 295.; Sirmen, s. 592.; Ayan, Sınırlı Aynı Haklar, s. 94.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 948-949.

lanma amacıyla temsilci atayabilir ya da kâr payı alacağını alacağın devri hükümleri çerçevesinde devredebilir. Bu örnekler intifa hakkının devredilmesi anlamına gelmemektedir. Zira intifa hakkının sahibi değişmemektedir.

3. Hakkın Devri Bakımından Farklılıklara İlişkin Değerlendirme

Kurucu intifa senetleri sadece kuruculara devredilebilecekken adi intifa senetleri ve katılma intifa senetleri serbestçe devredilebilmelidir. Buna karşılık anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkının hiçbir surette başkasına devredilemeyeceği üzerinde tartışma bulunmamaktadır.

Meseleyi miras yoluyla intikal ve mahkeme kararı ile devir üzerinden de değerlendirmek gerekir. İntifa hakkının el değiştirmemesi, bir başkasına devredilemeyeceği gibi mirasçılara da geçmeyeceği anlamına gelmektedir. Adi intifa senetlerinin ve katılma intifa senetlerinin mirasçılara intikal etmesinde kanaatimizce bir hukuki engel bulunmamaktadır.¹⁵⁰ Ancak anonim şirket, intifa senetlerinin ihdasından önce esas sözleşmeye koyacağı bir hükümle ya da intifa senedinin ihdası esnasında intifa senedi sahibiyle yapacağı bir anlaşmayla, hakların mirasçılara geçmeyeceğini belirleyebilir.¹⁵¹

Bu noktada kurucu intifa senetlerinin miras yoluyla intikal edilip edilemeyeceği de ayrıca irdelenmelidir. İntifa hakkının mirasçılara geçmeyeceği hakkın niteliği gereği tartışmasızken kurucu intifa senetlerinde bu yönde bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce kurucu intifa senetlerinin devri ile ilgili görüşümüze paralel olarak, kurucu intifa senetlerinin ancak kurucu niteliği taşıyan mirasçılara intikal edebilmesi gerekir. Aksi halde kurucu niteliğini haiz olmayan kişiler anonim şirkette kurucu menfaatlerinden faydalanabilir hale gelir ki bu durum kanun koyucunun TTK m. 348'deki muradını aşma niteliğindedir. Elbette kurucu menfaatlerinin mirasçılara geçebilmesi için miras hukuku ilkelerine ve saklı pay kurallarına da riayet edilmelidir.¹⁵²

¹⁵⁰ Altaş, İntifa, s. 40.

¹⁵¹ Altaş, İntifa, s. 40.

¹⁵² Ayrı bir ihtisas alanı olduğundan, miras hukukuna ev saklı paya yönelik tartışmalara girmekten imtina edilmiştir.

VII. PAY DEFTERİNE KAYDEDİLME BAKIMINDAN FARKLILIKLAR

Anonim şirketlerde pay defteri, pay sahiplerine ve paydan kaynaklı haklardan yararlanacak kişilere ilişkin bilgilerin kaydedildiği defterdir.¹⁵³ Pay defterinin en büyük işlevi, paya ve pay sahipliğine ilişkin bilgilere ulaşma imkânı sağlamasıdır. Bu sayede kimin ne kadar sermaye borcu olduğu, pay üzerinde herhangi bir takyit olup olmadığı, pay sahiplerinin iletişim bilgileri gibi hususlara pay defterinden ulaşılabilir (TTK m. 133, 414, 487/2, 497/3, 499, 500, 501). Pay defterinin tutulması, anonim şirket açısından zorunludur. Pay defterinin hiç veya gereği gibi tutulmaması durumunda sorumlular yaptırımla karşılaşır. Pay defterine kaydedilme bakımından da intifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri arasında farklılık bulunmaktadır.

TTK m. 499/2 ve m. 499/4 hükümlerinden hareketle söylenmelidir ki, anonim şirket payı üzerinde intifa hakkı tesis edilmişse intifa hakkı sahibine ait bilgiler de pay defterine yazılmalıdır.¹⁵⁴ İntifa hakkı sahibine ait bilgilerinin pay defterine yazılması kanunen emredici niteliktedir. Ancak emredicilik, haklardan yararlanmanın doğumu açısından kurucu değildir. Diğer bir deyişle, intifa hakkı sahibi pay defterine kayıt yapılmadan önce de haklardan yararlanabilir ve pay defterindeki kayıtlar hiçbir zaman maddi gerçeği yansıtmazlar (TTK m. 499/2). Zira pay defterine yapılan kayıt kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir.¹⁵⁵ Pay defterine kayıt hiç yapılmasa ve/veya yanlış yapılsa bile intifa hakkı sahibi, başka yollarla ispat ederek haklarını kullanabilir. Kanunda intifa hakkı sahibinin pay defterine kaydının düzenlenmesiyle güdülen amaç özellikle şirketten genel kurula katılma, oy

¹⁵³ Şafak Narbay, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003, s. 39-40.; Altaş, Pay Defteri, s. 21.

¹⁵⁴ TTK m. 486/1 hükmünde hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşu'na (MKK) bildirilmesi gerektiği öngörülmüştür. TTK m. 489/1 hükmüne göre ise hamiline yazılı pay senetlerinin devri yine MKK'ya bildirilmelidir. Buradan hareketle, hamiline yazılı pay senetlerinin üzerindeki hukuki işlemlerin, dolayısıyla da intifa hakkı tesisi işleminin MKK'ya bildirilmesi gerekmektedir. Hamiline yazılı pay sahiplerine ilişkin bilgilerin MKK kayıtlarında bulunması pay sahibinin gizliliği ortadan kaldırmış olacağından, bu payların intifa hakkına konu edilmesi durumunda TTK m. 499 hükmü işletilerek pay defterine kayıt şartı aranmalıdır.

¹⁵⁵ Altaş, Pay Defteri, s. 26.; Narbay, s. 146.; Akın/Yılmaz, s. 3807.

kullanma ve iptal davası açma gibi hakların intifa hakkı sahibine ait olduğu durumlarda hak sahibinin bu hakları kullanabilmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca payı edinecek olan yeni maliklerin pay üzerinde tesis edilen ve sınırlı aynı hak niteliği taşıyan intifa hakkından haberdar olması pay defterindeki kayıtla anlaşılabilir.

İntifa senedi sahipleri ise bir sınırlı aynı hak çerçevesinde değil, nispi hak çerçevesinde hareket edebilirler. Ayrıca intifa senedi sahiplerinin hakları bir oranla ifade edilmez. Öte yandan, intifa senetleri paya değil, kişilere bağlıdır. Son olarak ise intifa senedi sahiplerinin pay defterine kaydedilmesine ilişkin herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Tüm bu gerekçelerle intifa senedi sahiplerinin pay defterine kaydedilmemeleri gerekir.¹⁵⁶ Yerinde bir görüşe göre de intifa senedi sahiplerinin pay defterine kaydı, anonim ortaklık açısından ve hak sahibi açısından herhangi bir menfaat oluşturmaz.¹⁵⁷

VIII.YAPISAL DEĞİŞİKLİKLERİN HAKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Yapısal değişiklikler TTK m. 134 vd. maddelerinde birleşme, bölünme ve tür değişikliği olarak üç farklı başlık altında düzenlenmiştir. Herhangi bir yapısal değişiklik durumunda gerek intifa senetleri bakımından gerekse de pay üzerinde tesis edilen intifa hakkı bakımından birtakım sorunların meydana gelmesi olasıdır. Söz gelimi bir anonim şirketin devrolunan şirket olarak infisah etmesi ve başka bir limited şirketle birleşmesi durumunda pay üzerindeki intifa hakkının ya da intifa senedi sahiplerinin akıbetlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Anılan kişilerin haklarının korunması bakımından hukukumuzda yeterli kanuni düzenlemenin bulunduğu belirtilmelidir.

Birleşme durumu ile alakalı olarak TTK m. 140/5 hükmünde devralan şirketin intifa senedi sahiplerine eş değerlerde haklar tanınması, bu sağlanamıyorsa da birleşme sözleşmesinin akdedildiği tarihteki değerleri ile bu senetlerin satın alınması gerektiği düzenlenmiştir. Bölünme durumu için ise TTK m. 161/1 hükmünde, ortaklıktaki hakların TTK m. 140 hükmü çerçevesinde korunması gerektiği belirtilerek atıf

¹⁵⁶ Aynı yönde Hazıroğlu, Kurucu, s. 79-80.; Şahin, s. 146-147.

¹⁵⁷ Hazıroğlu, Kurucu, s. 79.

yapılmıştır. Bu nedenle bölünme durumunda da intifa senedi sahiplerinin hakları yeni durumda korunmalı, korunamıyorsa da intifa senetlerinin bölünme sözleşmesinin yapıldığı tarihindeki değerle ortaklık tarafından satın alınması sağlanmalıdır. Öte yandan tür değişikliğinde intifa senedi sahiplerinin durumlarını düzenleyen TTK m. 183/3 hükmünde, intifa senedi sahiplerine eş değer haklar verilmesi gerektiği veya intifa senetlerinin tür değiştirme planının düzenlendiği tarihteki değerleriyle satın alınması gerektiği düzenlenmiştir. Anılan kanuni düzenlemelerde intifa senedi türleri bakımından herhangi bir ayırım yapılmadığından, ayırım yapılmadan, tüm intifa senedi sahiplerinin haklarının bu çerçevede korunması gerekmektedir.

Yapısal değişikliklerin çalışma kapsamındaki haklara etkisinin belirlenmesine TTK sisteminde yer verilmesine rağmen bazı durumlarda intifa senedi sahiplerinin hakları hakkaniyete ve dürüstlük kuralına uygun korunmamış olabilir. Örneğin intifa senedinin ortaklık tarafından satın alınması durumunda, intifa senetleri bir satın alma bedeline erişmelerine rağmen şirketten gelecekte düzenli alacakları kâr paylarından mahrum olacaklardır. Bu durumda HAZIROĞLU'nun önerdiği, her ne kadar açıkça zikredilmese de intifa senedi sahiplerinin de tıpkı ortaklar gibi TTK m. 191 hükmü çerçevesinde denkleştirme tazminatı talep edebilmeleri ve ilgili düzenlemede intifa senedi sahiplerinin de eklenmesi suretiyle değişikliğe gidilmesi gerekliliği kabul edilmelidir.¹⁵⁸

Yapısal değişiklik durumunda, anonim şirket payı üzerinde tesis edilmiş olan intifa hakkı sahibinin durumu ayrıca belirlenmelidir. Anonim şirketin birleşme, bölünme ya da tür değişikliği işlemleri sonucu şirket payı/payları da ortadan kalkabilir. Yapısal değişiklikler durumunda payın ortadan kalkması sermaye azaltımı işleminin yapıldığı durumlarda söz konusu olur. Sermaye azaltımı olmadığı müddetçe pay ortadan kalkmaz. Payın ortadan kalkması durumunda ise intifa hakkı da sona erer. Zira intifa hakkının konusu ortadan kalkmıştır.

Fakat intifa hakkının sona ermesine rağmen, sınırlı ayni hak niteliği taşıyan bu hakkın konusunun değiştirilerek yeni bir kimliğe bürünmesi söz konusudur. Birleşme durumunda yeni meydana getirilen

¹⁵⁸ Konuyla ilgili detaylı açıklamalar için bkz: Haziroğlu, Yapısal, s. 185 vd.

ortaklıkta, bölünme durumunda yeni meydana gelen birden fazla ortaklıkta, tür değişikliğine ise yeni türdeki ortaklıkta yeni intifa hakkı tesis edilmelidir.¹⁵⁹ Aksi halde intifa hakkı, hak sahibinin onayı olmadan saldırıya uğramış olur. Bu çıkarımın gerekçesi, intifa hakkının bir sınırlı aynı hak niteliğinde olması ve bu nedenle üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesidir. Bir diğer gerekçe olarak ise TMK m. 798/2 hükmü gösterilebilir. Anılan düzenlemede her ne kadar intifa hakkının sigorta tazminatı ve kamulaştırma halinde intifa konusunun yerine geçen karşılık üzerinde devam edeceği ifade edilmişse de doktrinde intifa hakkının tüm kaim değer üzerinde de devam etmesi gerektiği görüşü ileri sürülmüştür.¹⁶⁰ Bu görüşe katılmaktayız. Dikkat edilmesi gereken husus, intifa hakkının konusunun değişmiş olmasıdır. Şöyle ki, örneğin bölünme durumunda intifa hakkının konusu A anonim şirketinin payı/payları üzerinde intifa hakkı iken bölünmeden sonra B ve C şirketlerinin paylarıdır. Tür değiştirme durumuyla ilgili bir örnek vermek gerekirse intifa hakkının konusu baştan X şirketinin payları-ken tür değişikliği sonrası Y şirketinin payı olmuştur. Bu durumda intifa hakkının konusu değişmiş olur.

Bu başlık altında izah edilen nedenlerden yola çıkılarak yapısal değişiklikler durumunda hem intifa senedi sahiplerinin hem de intifa hakkı sahiplerinin haklarının bu yapısal değişikliklerden en az etkilenecek şekilde korunması gerektiği sonucuna varılabilir. Bu sonuç intifa senedi açısından kanun metinlerinden çıkarılabilmekle birlikte hak sahibinin ayrıca denkleştirme akçesi isteyebilmesi, ancak genişletici yorum yoluyla mümkün olmaktadır. İntifa hakkı bakımından ise açık bir kanun hükmü olmamakla birlikte intifa hakkının genel özelliği olan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilme ilkesi ve TMK m. 798/2 hükmünün kıyas yoluyla uygulanmasının kabul edilmesi durumunda benzer sonuca varılır.

¹⁵⁹ Sirmen, s. 600, dpn. 111.; Akın/Yılmaz, s. 3821.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 961.

¹⁶⁰ Göksoy, s. 77.; Jale Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, Eşya Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 745.

IX. HAKKIN SONA ERMESİ

A. İNTİFA SENEDİNDEN KAYNAKLANAN HAKLARIN SONA ERMESİ

İntifa senedi belirli bir süreye bağlanmışsa, ilk olarak bu sürenin sona ermesi ile intifa senedinden kaynaklanan hakların da sona ereceği ifade edilmelidir. Benzer şekilde, intifa senedi ilişkisinin tesisi aşamasında bir bozucu şart belirlenmiş ve bu bozucu şart gerçekleşmişse veya geciktirici şart belirlenmiş ve bu geciktirici şart gerçekleşmemişse intifa senedi ilişkisinin sona erdiği kabul edilmelidir.

Şirket tüzel kişiliğinin sona ermesi durumunda intifa senedinden kaynaklanan haklar da sona erer. Burada şirket tüzel kişiliğinin hangi sebeple sona erdiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca intifa senedi ilişkisi intifa senedi sahibi ile anonim şirket arasında nispi bir ilişki meydana getirdiği için taraflar aralarında anlaşarak intifa senedi ilişkisini sona erdirebilirler.

Kurucu intifa senetleri bakımından özel bir sona erme sebebi TTK m. 348/2 hükmünde öngörülmüştür. Anılan düzenlemede, sadece TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler bakımından geçerli olacak şekilde, paylarını halka arz etmeden önce intifa senetlerini iptal etme yükümlülüğü getirmiştir.¹⁶¹ Bu işlemin herhangi bir bedel ödenmeden yapılması da emredici bir şekilde düzenlenmiştir. İlgili hükümdeki sorunlar bir yana,¹⁶² kanun yürürlüğe girdikten sonra kurulmuş olan bir anonim şirketin paylarının halka arz edilmesi, sadece kurucu intifa senetleri bakımından bir sona erme sebebi olarak getirilmiştir.

Son olarak intifa senedinin zilyetliğinin kaybedilmesi durumuna değinilmelidir. İntifa senedinin zayi olması durumunda bu senetlerden kaynaklanan haklar sona ermez. Zira daha önce de izah edildiği

¹⁶¹ Düzenlemenin getiriliş süreci ve amacı hakkında detaylı bilgi için bkz: Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s. 293-295.

¹⁶² TTK m. 348/2 hükmüne yönelik bizim de katıldığımız eleştiriler için bkz: Ömer Teoman, "Yeni Ticaret Kanunu'nun Pay Senetlerini Halka Arz Eden Bir Anonim Ortaklığın Kurucu İntifa Senetlerinin İptal Edilmesini Öngören Düzenlemesi" *BA-TİDER*, Ankara 2011, C. 27, S. 2, s. 5 vd.

üzere,¹⁶³ intifa senetleri açıklayıcı nitelik taşırlar. İntifa senetlerinin kıymetli evrak niteliği taşımaları gerekçesiyle, kıymetli evrakın zıyaı ve iptali müesseseleri işletilebilir.

B. İNTİFA HAKKININ SONA ERMESİ

İlk olarak belirtilmelidir ki, intifa hakkı ilişkisi herhangi bir süreye bağlanmışsa, bu sürenin sona ermesiyle intifa hakkı ilişkisi de sona erer. İntifa hakkı düzenli bir sınırlı aynı hak olduğu için başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez. Eğer taraflarca intifa hakkının yürürlük süresi belirlenmemişse; intifa hakkı sahibi gerçek kişiye gerçek kişinin ölümü ile, tüzel kişi ise de tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda veya tüzel kişilik sona ermemişse de her halde 100 yılın dolması ile intifa hakkı sona erer (TMK m. 797).

Öte yandan, anonim şirketin herhangi bir nedenle tüzel kişiliğini kaybetmesi durumunda da intifa hakkı konusuz kalacağından, pay üzerindeki intifa hakkının sona ermesi gerekmektedir (TMK m. 796/1). İntifalı anonim şirket payının bir başkasına devredilmesi, pay üzerindeki intifa hakkını sona erdirmez. Benzer şekilde payın mirasçılara geçmesi, başka bir sınırlı aynı hakka konu edilmesi, cebri icra ile satışının yapılması gibi durumlarda da pay üzerindeki intifa hakkı sona ermez. Tüm bu durumların gerekçesi, intifa hakkının bir sınırlı aynı hak niteliği taşımasıdır. Malik değişse bile intifa hakkı varlığını sürdürür. Yeni pay sahibi, anonim şirket payına intifalı olarak malik kalmaya devam eder.

Pay sahibi ile intifa hakkı sahibinin aralarında anlaşması, pay sahipliği ve intifa hakkı sahipliği sıfatlarının aynı kişide birleşmesi, bozucu şartın gerçekleşmesi/geciktirici şartın gerçekleşmemesi gibi nedenler de anonim şirket payı üzerindeki intifa hakkının sona ermesine yol açarlar.

SONUÇ

Kanuni düzenlemelerde intifa senedi ibaresi kullanılmış olmasına ve bu yüzden her iki müessesenin aynı olduğu izlenimi oluşmasına rağmen intifa senetleri ile bahşedilen haklar, TMK kapsamında düzen-

¹⁶³ Bkz: V numaralı başlık altındaki açıklamalar.

lenen intifa hakkından farklıdır. İntifa senedi çerçevesinde hak sahibine tanınan yetkiler, intifa hakkındaki gibi bir sınırlı ayni hak değildir. İntifa senetleri, sahibine nispi bir alacak hakkı bahşeder. Çalışmanın en önemli çıkarımı olan mesele budur. Kanunda birtakım menfaatler için “*intifa (senedi)*” kavramının kullanılmış olması bu menfaatlere ve bu menfaatlerin bağlandığı senetlere sınırlı ayni hak niteliğinde olan intifa hakkı bahşetmek değildir. Kanun koyucunun bu kavramı kullanmış olması, intifa kelimesinin Arapça kökeni olan “yararlanma” kelimesinden ileri gelmektedir.¹⁶⁴ İntifa kelimesinin kullanılması, intifa senedi sahiplerinin bazı haklardan yararlanabilmelerini ifade etmek amacını taşımaktadır.

Doktrinde pek çok yerde kullanıldığı üzere, anonim şirketlerde intifa senedine bağlanan hakların hukuki niteliği TMK’da düzenlenen intifa hakkı değildir. Mezkûr haklar nispi bir ilişki çerçevesinde sahibine şirkete karşı bir alacak hakkı bahşederler. Fakat anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı, TMK’da düzenlenen intifa hakkının tipik bir örneğidir. İntifa senedi ilişkisi anonim şirket ve intifa senedi arasında tesis edilirken sınırlı ayni hak niteliğinde olan intifa hakkı pay sahibi ile intifa alacaklısı arasında tesis edilir.

Çalışmada iki farklı gruba ilişkin bir kıyaslama yapılmıştır. Bu iki gruptan ilkinde kümülatif olarak intifa senetleri, ikincisinde ise anonim şirket payı üzerinde tesis edilen haklar yer almıştır. Elbette intifa senedi türleri arasında da birtakım farklılıklar bulunmaktadır ve çalışmada yeri geldiğinde bu farklılıklara da vurgu yapılmıştır. Ancak bu farklılıklar intifa senetlerinin tek bir grup halinde ve intifa hakkının karşısında yer alarak incelenmesinin önüne geçmemelidir. Çalışmada intifa senetleri ile anonim şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkı arasındaki kıyasa ilişkin varılan neticeler şu şekilde izah edilebilir:

1. İntifa senedi ile tesis edilen hukuki ilişki bir sözleşmesel ilişki iken, intifa hakkı ile tesis edilen hukuki ilişki sınırlı ayni hak niteliğinde olup tipik bir intifa hakkıdır.
2. Gerek intifa senedi sahipleri gerekse de intifa hakkı sahipleri, bu nitelikleri gereği hiçbir şekilde pay sahibinin yerine geçemezler.

¹⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.09.2024).; Altaş, Pay Defteri, s. 108-109.

3. İntifa senedi sahipleri esas sözleşmede düzenlenmesi şartıyla, intifa hakkı sahipleri ise oy hakkına sahip olmaları şartıyla anonim şirket genel kuruluna katılma ve konuşma haklarından yararlanabilmelidirler.
4. Ön koşulların yerine gelmesi durumunda intifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri anonim şirkete karşı birtakım haklara sahip olabilirler. Bu haklar hem intifa senedi sahiplerini hem de intifa hakkı sahiplerini anonim şirket karşısında bir alacaklı haline getirir. Alacaklı sıfatına sahip olan intifa senedi sahipleri ve intifa hakkı sahipleri, kanunda alacaklılara bahsedilen yetkileri kullanabilirler. Bu yetkilerden en önemli iki tanesi şirketin feshini isteyebilme ve sorumluluk davası açabilme yetkileridir.
5. İntifa senedinde hukuki ilişki anonim şirket tüzel kişiliği ile intifa senedi sahibi arasında tesis edilir. İntifa hakkında ise pay sahibi ile intifa hakkı sahibi/intifa alacaklısı arasında tesis edilir.
6. Şirketten kâr payı talep etmek bakımından her iki müessese benzer olsa da aralarında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Kurucu intifa senedi sahipleri dağıtılabılır kârdan önce kanuni yedek akçe kaleminin ayrılması ve pay sahiplerine yüzde beş oranında bir pay ayrılmasının ardından kalanın en çok onda biri kadar kâr payı talep edebilirler. Diğer intifa senedi sahipleri bakımından böyle ön şartlar öngörülmüş değildir. İntifa hakkı sahibi ise kâr payı almak bakımından intifalı anonim şirket payının sahibinin yerine geçeceğinden, pay sahibi hangi koşullar altında şirketten kâr payı talep edebilecekse o koşullarda şirketten kâr payı talep edebilir.
7. Tasfiye payı alma hakkı bakımından kurucu intifa senedi sahipleri yetkili kılınmamasına karşın adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri yetkili kılınabilmektedir. İntifa hakkı sahibi bakımındansa şirketten bir tasfiye payı talep etme hakkı bulunmamaktadır. Fakat şirketin tasfiye edilmesi durumunda intifa hakkı sahibinin haklarına halel getirmemek için, intifa hakkı, pay sahibine ait olan tasfiye payı üzerinde devam etmelidir.

8. Rüçhan hakkı bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse, TTK m. 348 hükmünde düzenlenmediğinden, kurucu intifa senedi sahipleri rüçhan hakkına sahip olamazlar. Adi intifa senedi sahipleri ve katılma intifa senedi sahipleri ise kendilerine bu yetki verilmiş olması durumunda rüçhan hakkına sahip olabilirler. TMK'nın intifa hakkına yönelik hükümlerinde de yer verilmediği üzere, intifa hakkı sahibi rüçhan hakkına sahip değildir.
9. İntifa senedi sahiplerinin anonim şirket genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi söz konusu olamaz. Fakat intifa hakkı sahibinin oy hakkının kendisinde olduğu durumlarda genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilmesi gerekir.
10. İntifa senedi sahiplerinden sadece katılma intifa senedi sahipleri bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilirler. Bu çıkarım Tebliğ m. 39 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Buna karşılık kurucu intifa senedi sahiplerinin ve adi intifa senedi sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakları bulunmamaktadır. İntifa hakkı sahibi bakımından değerlendirildiğinde ise, ancak oy hakkına sahip olduğu durumlarda bilgi alma ve inceleme hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir.
11. Sahip olunan hakların devri bakımından bir değerlendirme yapıldığında görülür ki, kurucu intifa senedine bağlı hakların sadece kurucu niteliğini haiz olan başka kuruculara devredilebilmesi ve/veya miras olarak intikal edebilmesi gerekir. Adi intifa senedine ve katılma intifa senedine bağlı hakların ise kıymetli evrakın türüne göre ve türün gerektirdiği şartlar çerçevesinde serbestçe devredilebilmesi ve/veya mirasçılara intikal ettirilebilmesi gerekir. Mesele intifa hakkı bakımından değerlendirildiğinde ise, intifa hakkı düzenli irtifak hakları arasında yer aldığından, üçüncü kişilere devredilmesi ve/veya mirasçılara intikal ettirilmesi mümkün değildir.
12. İntifa senedi sahiplerine ilişkin bilgiler pay defterine kaydedilmezken, intifa hakkı sahibine ilişkin bilgilerin TTK m. 499 hükmü çerçevesinde pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.
13. Yapısal değişiklik durumunda intifa hakkının konusunun değişmesine rağmen hakkın devam etmesi gerekmektedir. Buna

karşın intifa senedi sahiplerine eş değerde haklar tanınması, bu mümkün değilse de uygun bedelle bu senetlerin satın alınması gerekmektedir.

Kaynakça

Kitaplar

- Adıgüzel Burak, Sermaye Piyasası Hukuku, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- Akipek Jale/Akıntürk Turgut/Ateş Derya, Eşya Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul, 2018.
- Aktaş Ertan Betül, Şirketler Hukuku Şerhi (Editör: Kemal Şenocak), C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023.
- Altaş Soner, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020. (Altaş, Pay Defteri)
- Arsılanlı Halil, Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, C. I, İstanbul, 3. Bası, Fakülter Matbaası, İstanbul, 1960.
- Ayan Mehmet, Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar, 9. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.
- Aytaç Zühtü, Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988.
- Beeler Gaetano, Die Wertpapiere im Schweizerischen Recht, H.R.Sauerländer Verlag, Aarau, 1937.
- Bektaş İbrahim, Anonim Ortaklıklarda Yeni Pay Alma (Rüşhan) Hakkının Kısıtlanması ve Devri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2023.
- Canarslan Gökçe, İntifa Hakkının Sona Ermesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016.
- Demirtaş Yavaş Nevzer Sebla, Şirketler Hukuku Şerhi (Editör: Kemal Şenocak), C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023.
- Domaniç Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması-TTK Şerhi, C. 2, Temel Yayınları, İstanbul, 1988.
- Ertay Şeref, Eşya Hukuku, 13. Baskı, Barış Yayınları, İzmir, 2017.
- Esener Turhan/ Güven Kudret, Eşya Hukuku, 8. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- Forstmoser Peter/Meier-Hayoz Arthur/Nobel Peter, Schweizerisches Aktienrecht, Stämpfli Verlag, Bern, 1996.
- Göksoy Yaşar Can, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2001.
- Gürsoy Kemal Tahir/Eren Fikret/Cansel Erol, Türk Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984.
- Hazıroğlu Elif Cemre, Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Ortaklıklarda Kurucu Menfaatleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2018. (Hazıroğlu, Kurucu)
- Hüffer Uwe/Koch Jens, Aktiengesetz Kurz-Kommentare, Band 53, 13. Aufl., Beck Verlag, München, 2018.

- İmregün Oğuz, Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989. (İmregün, Anonim)
- Kendigelen Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayınları, İstanbul, 1994. (Kendigelen, İntifa)
- Kırca İsmail/Şehirali Çelik Feyzan/Manavgat Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku C. I, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2013.
- Kırca İsmail, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2022.
- Köprülü Selim/Kaneti Bülent, Sınırlı Ayni Haklar, 2. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982-1983.
- Makaracı Başak Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2014.
- Moroğlu Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2020. (Moroğlu, Hükümsüzlük)
- Narbay Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003.
- Oftinger Karl/Bär Rolf, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, Schultess Verlag, Zurich, 1981.
- Oğuzman M. Kemal/Seliçi Özer/Oktay-Özdemir, Saibe, Eşya Hukuku, 23. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021.
- Özen Burak, Türk Medeni Hukuku'nda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.
- Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. II, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.
- Pulaşlı Hasan, Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021. (Pulaşlı, Kıymetli Evrak)
- Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022. (Pulaşlı, Şerh)
- Saymen Ferit Hakkı/Elbir Halid Kemal, Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar), İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1954.
- Sirmen Lale, Eşya Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- Spindler Gerald/Stilz Eberhard, Kommentar zum Aktiengesetz: AktG – Gesamtwerk, 5. Auflage, Beck Verlage, München, 2022.
- Tekil Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, Alkim Yayınevi, İstanbul, 1998.
- Teoman Ömer, Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul Üniversite Kitabevi, İstanbul, 1978. (Teoman, İntifa)
- Trumpler Hans, Die Bilanz der Aktiengesellschaft, Verlag für Recht und Gesellschaft, Basel, 1950.
- Von Steiger Fritz, İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku (Çeviren: Tahir Çağa), Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968.
- Wieland Carl Albert, Kanuni Medenide Ayni Haklar (Çeviren: İsmail Hakkı Karafakih), C. II, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1949.

Zobl Dieter, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Sachenrecht, 2. Abteilung, Die beschränkten dinglichen Rechte, 5. Teilband: Das Fahrnispfand, Bern, 1996.

Makaleler

Akın Murat Yusuf/Yılmaz Abdüssamet, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Getirilen Yenilikler Kapsamında Anonim Ortaklık Payının İntifa Hakkına Konu Olması”, *Legal Hukuk Dergisi*, İstanbul 2009, S. 201, s. 3801-3824.

Akünel Teoman, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahiplerinin Yeni Pay Alma Hakkı”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 1969, C. 3, S. 5, s. 257-278.

Al Kılıç Şengül, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2019, C. XXIII, S. 4, s. 47-97.

Altaş Soner, “Anonim Şirketlerce Çıkarılabilecek İntifa Senedi ve Bu Senedin Sahibi-ne Sağladığı Menfaatler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Ankara Mart 2009, C. 4, S. 31, s. 34. 33-46. (Altaş, İntifa)

Ata Özlem, “Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı Kurulmasının ve İntifa Hakkı Sahibinin Genel Kurul Toplantısına Katılmasının TTK m. 432/2 Hükmüyle Birlikte Değerlendirilmesi”, *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, İstanbul 2020, Cilt: 9, Sayı: 16, s. 1187-1232.

Berzek Ayşe Nur, “Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Erzincan 2002, C. VI, S. 1-4, s. 223-227.

Hazıroğlu Elif Cemre, “Yapısal Değişiklikler ve Kurucu Menfaatleri”, *BATİDER*, Ankara 2016, C. XXXII, S. 4, s. 173-200. (Hazıroğlu, Yapısal)

İmregün Oğuz, “Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1981, Cilt: 45, Sayı: 1-4, s. 477-491. (İmregün, Kurucu)

Kendigelen Abuzer, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, *BATİDER*, C. XXV, S. 2, 2009, s. 57-72. (Kendigelen, Tasarı)

Kendigelen Abuzer, “Kurucu İntifa Senetlerinin İtfası” Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009. (Kendigelen, İntifa)

Kılıç Mehmet, “Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni”, *Bankacılar Dergisi*, İstanbul 2009, Sayı 71, s. 66-77.

Moroğlu Erdoğan, “Kurucu İntifa Hakkı Sahiplerinin Kar Payı Talep Hakları ve Yargıtay Kararları”, *Makaleler I*, Arıkan yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 319-387. (Moroğlu, İntifa)

Oğuz Arzu, “Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 1991, C. 1, s. 23-44.

Özer Işık, “Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu”, *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2015, C. 1, S. 1, s. 369-399.

Şahin Murat, “Türk Ticaret Kanunu’nda İntifa Senetlerine İlişkin Yenilikler: Eski ve Yeni Döneme Dair Tartışmaların Değerlendirilmesi”, *İzmir Barosu Dergisi*, İzmir 2021, Y. 86, S. 2, s. 105-161.

- Tekinalp Ünal, “Katılma İntifa Senetleri”, *BATİDER*, Ankara 1971, C. 6, S. 2, s. 297-312.
- Teoman Ömer, “Kurucu İntifa Senedi Sahiplerinin Kârdan Pay Alma Haklarının İlk Esas Sermaye Tutarı ile Sınırlı Olup Olmadığı Sorunu”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-8*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, Yayın Tarihi: Aralık 1991 Sempozyumu Tarihi: 11.05.1990, s. 81-101. (Teoman, Kurucu)
- Teoman Ömer, “Yeni Ticaret Kanunu’nun Pay Senetlerini Halka Arz Eden Bir Anonim Ortaklığın Kurucu İntifa Senetlerinin İptal Edilmesini Öngören Düzenlemesi” *BATİDER*, Ankara 2011, C. 27, S. 2, s. 5-12. (Teoman, Yeni)
- Ülgen Hüseyin, “Anonim Şirketlerde Kurucu İntifa Senetlerinin İlk Kuruluş Sermayesi ile Sınırlı Olduğunu Kabul Eden Yargıtay Kararları Üzerine”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-8*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, Yayın Tarihi: Aralık 1991, Sempozyumu Tarihi: 26.04.1991, s. 103-133.
- Ünal Oğuz Kürşat, “Katılma İntifa Senetleri”, *BATİDER*, Ankara 1998, C. 19, S. 3, s. 79-92.
- Yanlı Veliye, “Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı”, *BATİDER*, Ankara 2014, C. 30, S. 1, s. 5-32.

Tezler

- Baumann Max, *Praktische Probleme der Nutzniessung an Aktien*, Diss., Zürich, 1980.
- Christ Andreas, *Die Nutzniessung an Aktien*, Diss., Basel, 1933.
- Glettig Oskar, *Die dinglichen Rechte an Aktien*, Diss., St. Gallen, 1953.
- Linsert Kurt, *Pfandrecht und Niessbrauch an Aktien*, Diss., Zürich, 1926.
- Sampaz Deniz, *Anonim Ortaklık Kurucu İntifa Senetlerinde Kâr Payı Hakkı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 10.09.2024)

Mahkeme Kararları

- Yargıtay 11. HD, T. 15.06.2016, E. 2015/14641, K. 2016/6636 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-14641-k-2016-6636-t-15-6-2016> Erişim Tarihi: 30.08.2024).
- Yargıtay 11. HD, T. 31.5.2001, E. 2001/3163, K. 2001/4878 (www.legalbank.net Erişim Tarihi: 10.09.2024).
- Yargıtay 11 HD, T. 6.3.2014, E. 2012/13805, K. 2014/4298 (www.legalbank.net Erişim Tarihi: 10.09.2024).

İnternet Kaynakları

- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.09.2024).
- www.legalbank.net (Erişim Tarihi: 10.09.2024).
- <https://tspb.org.tr/wp-content/uploads/2023/03/Ek-UDS.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2025).